

Zňovští z Korkyně

Tragické konce příslušníků jednoho rytířského rodu

Marek Starý

Rod Zňovských (podle nobilitačního majestátu správně Znějovských, v pramenech velmi často uváděných také jako Zíňovských) z Korkyně se českými dějinami do určité míry pouze mihnul. V Čechách se objevil teprve krátce před Bílou horou a již na konci 18. století se z historické scény vcelku nenápadně vytratil. Tím pozoruhodnější je skutečnost, že hned čtyři jeho příslušníci sešli ze světa násilnou smrtí, a to dokonce v rozmezí pouhých dvaceti let 1704–1724. Nejistotou jsou opředeny i osudy některých dalších jeho členů, kteří se ztratili na evropských bojištích. Při troše pověřivosti by se skoro dalo uvažovat o tom, že snad Zňovské pronásledovalo nějaké tajemné prokletí. Ať tak či onak, předkládaný příspěvek je pokusem o zpracování dějin tohoto vcelku neznámého rodu a ediční zpřístupnění alespoň některých nikoli nezajímavých archivních materiálů, na základě jejichž studia tento článek vznikl.

Původ rodu je možno hledat v Uhrách.¹ Zde žil v 16. století Jan Bohuslav Zňovský, jehož příjmení nepochybně souvisí s hradem Zňovem v turčanském hrabství. Jeho syn Michal Bohuslav se za vlády císaře Matyáše přestěhoval do Čech a vstoupil do královských služeb. 4. ledna 1616 vydali bratři Jiří a Linhart Kůrkové Cholovští z Korkyně a Cholovic v Brně listinu, v níž připustili Michala Bohuslava, jenž je tu nazýván „*consanguineus et avunculus noster*“, tedy příbuzný a strýc, ke svému predikátu

¹ *V rozporu s dochovanými písemnými prameny je údajný polský původ rodu, který uvádějí Kadich, Heinrich von – Blažek, Conrad: Der mährische Adel. J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, IV. Band, 10. Abteilung. Nürnberg 1899, s. 190 („der Sage nach aus Polen entsprossen“). Jde zde patrně o reminiscenci na Paprockého, podle něhož přišli do Čech z Polska Kůrkové z Korkyně, s nimiž byli Zňovští spřízněni. Samotný rod Zňovských však pocházel, jak bude dále doloženo, zcela nepochybně z Uher.*

a erbů.² Jaký přesně byl avizovaný příbuzenský vztah nelze sice určit, je nicméně zjevné, že se mýlil August Sedláček, který zmíněnou listinu z roku 1616 neznal a který proto tvrdil, že Bohuslav Michal „*snad měl erb podobný onomu vladyk z Korkyně a uviděl jej malovaný na Karlštejně, vyhlásil jej hned za svůj a po předcích*“ – jinými slovy, že si ho přisvojil zcela neprávem.³ Je naopak dosti pravděpodobné, že mladý vladyka Zňovský odešel na Moravu a posléze do Čech právě proto, že tu měl příbuzné a že zde pro sebe do budoucna tušil větší možnosti.

Toto tušení se ukázalo jako velmi správné, a to tím spíše, že v průběhu českého stavovského povstání zachoval Michal Bohuslav věrnost císaři Ferdinandovi II. a katolické straně. Za to se pak po vítězství habsburských zbraní dočkal náležitě odměny. Stal se sekretářem a radou při české komoře a v roce 1621 byl také přijat mezi měšťany Nového Města pražského. Zápis o tom, obsažený v Knize práv měšťanských, konstatuje, že „*Michal Bohuslav Zňovský přijal právo městské, že jest ukázal list zachovací v latinském jazyku na pergameně psaný pod pečeti visutou rychtáře a přisezých měšťanův městečka Varalienského pod zámkem Zňovem v hrabství turoženským, jehož jest actum v městečku Varalienským 12. dne měsíce Novembris léta od narození Krista Pána 1616*“.⁴ Na Novém Městě pak Michal Bohuslav koupil 16. října 1624 za 5.000 rýnských zlatých Fleišmanovský dům s pivovarem, zkonfiskovaný v roce 1622 Janovi staršímu Ledčanskému z Popic a na Třebotově.⁵ Nešlo ovšem zdaleka o poslední kroky na jeho cestě ke společenskému vzestupu. Téhož roku koupil od rytíře Václava Ladislava Mírka ze Solopisk deskový statek Nesmiřice v čáslavském kraji, tvrz a ves s poplužním dvorem a pivovarem, ves Hradecko s pustým zámkem a kostelním podacím, ves Hulice, dva mlýny, poplužní

² *Archiv hlavního města Prahy (dále AHMP), fond Pergamenové listiny, č. 220; edice viz Erbovní listiny Archivu hlavního města Prahy a Nobilitační privilegia studentské legie roku 1648. Ed. Fiala, Michal – Hrdlička, Jakub – Županič, Jan. Praha 1997, s. 98–99, č. 67. Pro úplnost dlužno dodat, že Kůrkové z Korkyně měli ve znaku zlatou loďku, z níž vyrůstá paví ocas (kyta) přirozené barvy, to vše v modrém poli.*

³ *Sedláček, August: Českomoravská heraldika II. Praha 1925, s. 688; podobně i v hesle „Zňovský z Korkyně a z Cholovic“ v Ottův slovník naučný (dále OSN), díl XXVII., Praha 1908, s. 659.*

⁴ *AHMP, fond Sbirka rukopisů hlavního města Prahy, sign. 559, Kniha práv měšťanských 1612–1658, fol. 92v.*

⁵ *Výpis z městských knih viz Národní archiv (dále NA), fond Nová manipulace (dále NM), sign. Z 18/2.*

dvůr a nápravníka v Kalné, a to za sumu 13.821 kop míšeňských grošů. V roce 1626 koupil pak smlouvou datovanou 18. února od české komory za dalších 11.229 kop a 20 grošů míšeňských statek Borovsko, konfiskovaný Ladislavu Vostrovci z Královic a zahrnující tvrz a městys Borovsko, pivovar, poplužní dvory, kostelní podací, rybníky, lesy a vsi Brzotice a Onšovec. Kromě toho koupil i Tišický dvůr u Neratovic.⁶

Stejně jako řada jiných zeměpanských úředníků cizího původu, rozšířil i Michal Bohuslav ve druhé polovině dvacátých let řady české šlechty, neboť mu byl 17. února 1628 vystaven císařský majestát, kterým byl povýšen do rytířského stavu s predikátem „z Korkyně a Cholovic“. Zároveň mu byl udělen nový znak. Ve čtvercém štítu jsou v prvním a čtvrtém zlatém poli tři modré kúly, ve druhém modrém poli zlatá loďka, z níž vyrůstá paví ocas přirozené barvy, ve třetím, rovněž modrém poli je zlatý lev s dvěma ocasy a vyplazeným červeným jazykem, držící v předních tlapách černý šíp železné barvy, hrotem vzhůru, na němž je napíchnut zlatý stoupající měsíc. Nad štítem je otevřená turnajová přilba se zlatou královskou korunou, z níž vyniká klenot, jímž je horní polovice lva ze třetího pole štítu, přikryvadla jsou modrá a zlatá. I v novém erbu se tedy odráží spříznění s Kůrký z Korkyně, ovšem již pouze v jednom (druhém) poli štítu. Nobilitace také znovu výslovně řeší otázku původu rodu, neboť Michal Bohuslav podle ní „z rodu dobrého a poctivého vladického po rodičích a předcích svých v království Našem uherském jest pošel“.⁷ Ačkoliv Michal již nějakou

⁶ *Michalovy zisky z konfiskátů viz Bílek, Tomáš Vojtěch: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Spisy muzejní CLV, část I. Praha 1882, s. 123, 323, 374, 501; část II., Praha 1883, s. 900. Ke koupi Borovska viz také NA Praha, fond Desky zemské, kniha Desky zemské větší (dále DZV) 154, fol. B 12v – B 16v. Opis smlouvy o prodeji Nesměřice (jako kupní částka se tu uvádí 12.000 zlatých) je uložen v NM, sign. Z 18/2.*

⁷ *NA, fond Salbuchy (dále Sal), inv. č. 14, kniha 32a (Privilegia osobní 1620–1638), fol. 250v – 257v. Viz Příloha 1. Koncept majestátu se nachází ve fondu Česká dvorská kancelář (dále ČDK), sign. IV D 1, inv. č. 752, kart. 514, Zniegowsky von Korkyn u. Cholowicz. Popis znaku viz též Kadich, Blažek: c. d., s. 190; Sedláček, A.: c. d., s. 688. Jeho krásné barevné vyobrazení z roku 1649 se nachází na titulní stránce šestého kvaternu lenních desk olomouckých, uloženého v Zemský archiv (dále ZA) Opava, pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž, Lenní knihy, inv. č. 392 (vrocení: „Kniha tato pro vklady do desk manuských založena jest léta Páně 1649 od urozeného a statečného rytíře pana Michala Bohuslava Žňovského z Korkyně a Cholovic na Nesměřicích a z Borovsku, [Jeho] M[ilosti] c[ísařské] rady, králov[ského] místosudiho v mark[rabství] morav[ském], též knížetství a biskupství hlavního kostela olomouckého hofrychtýře“).*

dobu v Čechách bydlel, složil přeci 14. dubna 1628 k zemským deskám zpečetěný list, jímž se přiznal k zemi.⁸

Na následných deskových zápisech lze potom mimo jiné dobře doložit procedurální stránku přistupování nově nobilitovaných či povýšených osob k rytířskému stavu království českého. Především bylo třeba zapsat nově vydaný majestát do českých zemských desk. Proto hned 24. srpna 1628 poslal císař Ferdinand list „*ouředníkům pražským menším desk zemských království Našeho dědičného českého*“ a uložil jim, aby takovýto zápis provedli, jakmile je o to Michal Bohuslav požádá.⁹ K tomu došlo 16. prosince téhož roku.¹⁰ Samotné královské povýšení však nestačilo k tomu, aby se nobilitovaný jedinec stal členem české rytířské korporace a mohl se podílet na veřejných právech, členům korporace vyhrazených. Nezbytné bylo i splnění dalších formálních podmínek. Michal Bohuslav musel před rytířskými komisaři, jmenovanými na panovníkovu výzvu českými místodržícími, prokázat svůj manželský původ, předložit císařský majestát, slíbit, že bude dodržovat řád rytířského stavu, a k zemským deskám složit zpečetěný revers.

14. července 1631 vystavili čeští místodržící list úředníkům desk zemských, v němž jim oznámili, že všechny podmínky s výjimkou poslední byly splněny a vyzvali je, aby do zemských desk provedli příslušné zápisy císařského majestátu, místodržitelské relace i dotčeného reversu, jakmile to vše Michal Bohuslav předloží.¹¹ K tomu došlo vzápětí, neboť standardní zápis o přijetí do rytířského stavu je datován 11. srpna téhož roku.¹² Teprve v tomto okamžiku se zařadil mezi plnoprávné rytíře českého království, od příslušníků starožitných rodů měl být nicméně i nadále odlišován titulaturou, neboť podle platného zemského zřízení jemu ani jeho potomkům do třetího kolene nemělo být psáno jako „urozenému vládce“, nýbrž pouze co „slovutnému panoši“.¹³ Oproti době předbělohorské je tu nicméně

⁸ NA, fond Reversy k zemi, inv. č. 377. Pro následné přijetí do rytířského stavu bylo složení reversu nutnou podmínkou.

⁹ NA, DZV 621, fol. G 20v. Viz Příloha 2.

¹⁰ NA, DZV 143, fol. E 3r – E 6v.

¹¹ NA, fond Stará manipulace (dále SM), sign. S 209/Z 47, inv. č. 3348, kart. 2317. Viz Příloha 3.

¹² NA, DZV 144, fol. F 15r – F 15v. Viz Příloha 4.

¹³ Jireček, *Hermenegild* (ed.): *Codex juris Bohemici. Tomi V. Pars 2. Pragae – Vindobonae – Lipsiae 1888, čl. A 15, s. 24–27.*

zřetelný zásadní posun – vůle rytířského stavu přestává být rozhodujícím faktorem pro přijetí nového člena, stává se spíše formalitou, a osoba, která dostane císařský majestát a splní předepsané požadavky, má podle nového chápání na zařazení mezi české rytíře právní nárok.¹⁴ Výmluvná je ostatně skutečnost, že namísto relátorů ze zemského sněmu jsou závěrečnému aktu přítomni komisaři, jmenovaní pražskými místodržícími jménem panovníka.

Ačkoliv Michalem skoupené statky ležely ve východních Čechách, v čáslavském kraji, novopečení rytíř se posléze přesunul tam, kde se v českých zemích objevil původně, tedy na Moravu. V roce 1640 se poprvé připomíná jako královský prokurátor v markrabství moravském.¹⁵ K zemi se tu ovšem přiznal teprve 3. srpna 1646.¹⁶ Byť je v jeho predikátu nadále uváděno „sezením na Nesměčích a Zborovsku“, není sporu o tom, že reálně tam dozajista nesídlil. Během svého působení na Moravě se Michal Bohuslav stal služebníkem olomouckého biskupa, arcivévody Leopolda Viléma. Tento vlivný Habsburk, zastávající vysoké církevní posty, který se dokonce objevil po smrti svého bratra Ferdinanda III. mezi možnými kandidáty na císařskou důstojnost, jmenoval rytíře Zňovského po smrti Ludvíka Taroula z Taroul († 1648) manským hofrychtěrem při lenním soudu olomouckého biskupa, sídlícím v Kroměříži. Tento post zastával Michal Bohuslav až do roku 1654.¹⁷ Zároveň je v letech 1650–1653 doložen jako držitel biskupského léna Štáblovice v opavském vévodství.¹⁸ Na počátku padesátých let zastával také post dvorského místosudího v markrabství moravském. Jeho úmrtí spadá s největší pravděpodobností do roku 1654,

¹⁴ Viz též *Ferdinandovo rozhodnutí z 10. března 1629, NA, DZV 143, fol. F 22v – F 24v.*

¹⁵ *Doklady z let 1640–1641 viz Rohlík, Miloslav (ed.): Moravské zemské desky III. 1567–1642. Kraj Brněnský. Praha 1937, kniha XXXIX, č. 32, s. 698, č. 35, s. 700; Matějsek, František (ed.): Moravské zemské desky III. 1567–1642. Kraj olomoucký. Praha 1953, kniha XXXVIII, č. 20, s. 641, č. 29, s. 645, č. 30, s. 645–646, č. 31, s. 646.*

¹⁶ *Moravský zemský archiv Brno (dále MZA Brno), fond A 3 – Stavovské rukopisy, inv. č. 58 (Matrika šlechtická X.), fol. 129.*

¹⁷ *Peřinka, František Václav: Dějiny města Kroměříže, díl I. Kroměříž 1913, s. 478.*

¹⁸ *Kadich, Blažek: c. d., s. 190; Hosák, Ladislav: Historický místopis země moravskoslezské. Knihovna Společnosti přátel starožitností čsl. v Praze, č. II. Brno 1938, s. 726.*

kdy je připomínán naposledy a kdy také biskup prodal lenní statek Štáblovice Janu Lescourantovi.¹⁹ Podpůrným argumentem pro dataci Michalova úmrtí je i skutečnost, že v květnu 1655 byl již biskupským hofrychtěrem Jiří Stanislav Pešat z Moravan.²⁰

Na sklonku života se Michal Bohuslav dostal do značných finančních potíží. Jak vyplývá z dochovaných zápisů v zemských deskách, byl jeho pobělohorský majetkový vzestup do značné míry postaven na úvěru – ten samozřejmě s ohledem na své postavení získal, bohužel ale zřejmě nebyl s to půjčené částky splácet. Dlužen byl dokonce až v rakouském Ingolstadtu.²¹ V roce 1650 ho Marie Anna Paravičinová, rozená Depaulová z Polí, zažalovala u purkrabského soudu z částky 12.000 rýnských zlatých, kterou si již v roce 1632 půjčil od jejího strýce Bartoloměje Depaula z Polí a kterou nikdy nesplatil. Michal Bohuslav však dlužní list označil „zjevně za nepořádný, proti právu čelící“ a vzhledem k tomu, že tuto otázku nepříslušelo purkrabskému soudu zkoumat, byla pře v roce 1651 předána většímu zemskému soudu.²² U něj však Michalovy procesní námitky neobstály, a jelikož byla Marie Anna prokazatelně Bartolomějovou univerzální dědičkou, bylo rozhodnuto, že Michal musí dotčenou částku Marii Anně vyplatit, a to s úroky od roku 1633 a se všemi soudními výlohami. 14. října 1651 bylo pak toto rozhodnutí zapsáno jako exekuční titul do zemských desk. Navíc byla Michalovi uložena pokuta temeri litigantium.²³

Nemaje lepší východisko, obrátil se Michal Bohuslav na císaře Ferdinanda a prosil o odpuštění pokuty a zprostředkování kompromisního vyřízení

¹⁹ Hosák, Ladislav: c. d., s. 726. Hold za štáblovický manský statek složil Jan Lescourant v květnu 1655. ZA Opava, pobočka Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž, Lenní knihy, inv. č. 424, Kniha přijetí lén 1639–1697, fol. 48r – 48v.

²⁰ ZA Opava, pobočka Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž, Lenní knihy, inv. č. 424, Kniha přijetí lén 1639–1697, fol. 45v.

²¹ Viz NA, NM, sign. Z 18/3.

²² NA, DZV 421, fol. L 17v – L 19r.

²³ NA, DZV 691, fol. E 27r – E 28v. Ohledně vymáhání pokuty viz materiály uložené NA, NM, sign. Z 18/1.

sporu – šlo mu pochopitelně především o úroky, dosahující horentní výše. S ohledem na jeho dřívější zásluhy zaslal panovník skutečně 5. prosince 1651 českým místodržícím list, v němž je vybízel, aby „*k tomu cíli co nejdříve spůsobné commisaře, kteřížby tu Paravičinovou v jistý čas a místo před sebe sročili, s ní o takové upuštění nadjmenovaných ourokův pohnutelně s předestřením netoliko těch v spisu suplikujícího doložených, ale i jiných k tomu sloužících motiv přátelským spůsobem jednali, ji k tomu všemožně disponovati se vynasnažiti hleděli, zřídili, jim v tom společně dvouměsíční termín uložili a z strany požádaného prominutí pokuty Nám dobré zdání své odeslali, pod tím pak až do další milostivé resolucí Naší v té příčině executi zastavili*“.²⁴ Toho se v lednu následujícího roku dovolával i jeho syn Bohuslav Řehoř, kterému Michal Bohuslav patrně obhajobu českých statků svěřil – informoval místodržící, že paní Paravičinová chce vést proti jeho otci exekuci, že ta byla ovšem suspendována císařskou rezolucí, a prosil je, aby exekuce umožněna nebyla a aby v tomto smyslu byla informována i rada Nového Města pražského, kde Zňovští drželi dům.²⁵

Nakonec ovšem k dohodě nedošlo a Marie Anna se domohla svého práva, což potvrdil svým výrokem z 4. února 1654 i císař Ferdinand III., na kterého se Michal Bohuslav obrátil.²⁶ A tak se 9. července 1654 na českých statcích Zňovských objevil císařský rada a český místokomorník Adam Pecelius z Adlersheimu s Jakubem Šebestiánem Bůčkem, jedním z komorníků při zemských deskách, a společně provedli odhad borovského statku.²⁷ Nedopadl nikterak slavně. Michal Bohuslav, jenž byl v té době ještě naživu a je v deskovém zápisu ze 14. července titulován jako císařský rada, místosudí markrabství moravského a hofrychtěř manského soudu knížete-biskupa olomouckého, tehdy nepochybně sídlil na Moravě a zjevně se o své východočeské statky již delší dobu nestaral a nepokoušel se je zvelebovat. Vyplývá to jak z lakonického konstatování, že při odhádání „*žádných svrškův a nábytkův se nenacházelo*“, jakož i z popisu borovského panského sídla a jeho příslušenství, očividně vypovídajícího

²⁴ NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

²⁵ NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

²⁶ NA, DZV 691, fol. F 20v; viz též *dopis českých místodržících deskovým úředníkům z 26. února 1654 v DZV 626, fol. O 3r.*

²⁷ NA, DZV 152, fol. F 24v – G 3r.

o tom, že objekt již nebyl rezidenčně využíván.²⁸ Jeho hodnota byla odhadnuta na 500 kop míšeňských grošů. Dále k panství patřily a oceněny byly polnosti, louky, štěpnice s pustým rybníčkem, lesy, malý pivovar, mlýn řečený Palečkův, městečko Borovsko, vsi Brzotice, Bernartice a Čejetice, borovský farní kostel sv. Petra s kolaturou („*ten dle obyčeje šacuje se za 200 ff.*“), krčmy v Borovsku a Brzoticích, pstruhový potok („*poněvadž se v něm pěkní pstruhové nacházejí, ten se šacuje za 250 ff.*“²⁹) a úsek řeky.

Celkově byl borovský statek odhádán na 7.428 kop 57 grošů a 6 denárů. Tato částka však tvořila pouze menší část pohledávky, kterou purkrabský a větší zemský soud Marii Anně Paravičinové přiznaly. Základem této pohledávky byla již uvedená částka 12.000 zlatých, které si rytíř Znějovský kdysi půjčil, k ní přibýly úroky od roku 1633, kdy byl dluh splatný, mezitím narostlé na dalších 14.760 zlatých, a samozřejmě také nejrůznější soudní poplatky, peníze poskytnuté „právnímu příteli“ a jiné nutné náklady. Celkově byla pohledávka Marie Anny Paravičinové za Michalem Bohuslavem Zňovským vyčíslena na 24.450 kop 29 grošů a 5 denárů. Přisouzení borovského panství, které podle připojené juxty v roce 1658 postoupila nejvyššímu hofmistrovi Kryštofovi Ferdinandovi Popelovi z Lobkovic, tak její nároky uspokojilo skutečně jen z menší části.

Městečko Borovsko nepřipadlo přitom Marii Anně Pavaračinové celé. Kromě ní byl totiž Michal Bohuslav dlužen i Janu Danielovi Kaprovi z Kaprštejna částku 1.000 kop míšeňských grošů, které si půjčil od jeho stejnojmenného otce v roce 1631. V roce 1641 se tento dluh dostal před menší zemský soud, kde bylo Janu Danielovi mladšímu dáno právo hojit

²⁸ NA, DZV 152, fol. F 25r („*Tvrz Zborovsko ode zdi až po střechy. V dole dvě světnice, kamna v nich a v jedný kancelářka, potom vedlí komora, vše dosti prostranné. Nahoře po jedněch schodech rovně tím způsobem dvě světnice, komora a kancelářka, však vše pustý, bez voken a kamen. Nahoře střechy šindelem přikrytý. Vedle týž tvrze z jedny strany ratajna pro šafářku a kuchyně, potomně chlívice pro dobytek, nětco stojí a nětco zbořených. Z druhé strany ratajna pro šafáře a pacholky. Vedle ní marštale pro koně, ode zdi až pod střechy na nich sejpky bejvaly, nětco slímou a nětco šindely přikrytý. Vedle nich před léty více chlíví stavitě se začalo, nyní pak vše pustý, a za nima mlíčníce jako i stodola o jednom mlatu opodál od tvrze odedržená stavěná. Item za tvrzi jest velká vysoká stará pustá věž a při ní, kde někdy obydlí bejvati muselo, nětco málo zdi stojí. V též věži jest dolejší klenutí neobořený a naproti sklep pod zemí pustý a tak jinší říceniny a zbořeníště nad lidskou pamět pustý, to vše se pospolu šmahem spatřuje“).*

se na Michalových statcích.²⁹ K tomu ale došlo až o deset let později, kdy se výše dluhu s úroky a náklady řízení vyšplhala až na 1.650 kop a 47 grošů. 6. října 1651 bylo proto týmiž úředními osobami, místokomorníkem Adamem Peceliem z Adlersheimu a deskovým komorníkem Jakubem Šebestiánem Bůčkem, provedeno odhádání, na jehož konci byl Jan Daniel uveden do držení vsi Onšovec a části Borovska.³⁰ A pokud jde o Nesměřice, ty byly již v roce 1652 předány jako sekvestrovi pražskému měšťanovi Janovi Jakubovi Paravičinovi, za něhož se v této věci svým majetkem zaručila i jeho choť, výše zmíněná Anna Marie Paravičinová.³¹

Exekuci propadl i pražský majetek Zňovských, a sice novoměstský dům za Novou bránou. V inkriminované době ho obýval Jan Baptista Ferrari s manželkou, kteří ho zřejmě měli pronajatý od Michalova nejstaršího syna Bohuslava Řehoře. Jejich hospodaření zcela očividně vedlo nikoli k zvelebení, ale naopak k devastaci objektu. Dokazuje to i dochovaný inventář, podle kterého bylo vybavení domu jen velmi prosté a příliš komfortu v žádném případě neposkytovalo. V roce 1654 Michal Bohuslav důrazně protestoval proti jejich pobytu v domě (Jan Ferrari byl tou dobou uvřazen do pražského arestu) a upozorňoval, že se jedná o jeho majetek a že svého syna nikdy k jeho pronajímání nezmocnil. Toto podání však již nemělo žádnou váhu, neboť dům připadl ještě v tomtéž roce královskému fisku a byl dán do nájmu Janu Pavlovi Bartoldimu.³²

Jak vidno, nevelké východočeské panství se Michalovi Bohuslavovi na samém sklonku života doslova rozsypalo pod rukama a vzhledem k tomu, že na Moravě se mu navzdory slušnému úřednímu postavení novou rodovou základnu vybudovat nepodařilo, byla výchozí pozice jeho potomků poměrně obtížná. V letech 1655–1667 se sice bratři Bohuslav, Karel a František Zňovští snažili u České komory dokázat, že jejich otec veškerý majetek řádně splatil a že se pouze ztratily kvitance, tato snaha byla však přes několikrát prodloužení lhůty k nalezení důkazů předem odsouzena

²⁹ NA, *Desky zemské, kniha Desky zemské menší (dále DZM) 107, fol. M 18v.*

³⁰ NA, *DZV 151, fol. F 19v – F 24r.*

³¹ NA, *DZV 626, fol. H 26v – H 27r; DZV 307, fol. N 3r; DZV 113, fol. J 25r – J 25v. O Michalově neplacení za Nesměřice viz též dopis z české komory z 16. listopadu 1641. NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.*

³² NA, NM, sign. Z 18/2.

k nezdaru.³³ O Františkovi odjinud není nic známo, Karel (druhým jménem Ludvík) vstoupil do duchovního stavu a stal se kanovníkem v Olomouci. V souvislosti s jeho přijetím do olomoucké metropolitní kapituly se dochovala tři latinsky psaná svědectví. Novoměstská městská rada potvrdila 9. prosince 1650, že Karel Ludvík pochází z manželského spojení Michala Bohuslava Zňovského z Korkyně s novoměstskou měštkou Annou Marií Rosovou a že rodiči Michala Bohuslava byli Jan Bohuslav Zňovský z Korkyně a Uršula Zňovská de Paary a rodiči Anny Marie Jan Rosa a Dorota. Podle listiny byl mladý Zňovský studentem svobodných umění a filozofie („A[rtes] L[iberi] et Phi[losophi]ae Studioso“).³⁴ Druhé doplňující svědectví vydali novoměstští 29. července 1651.³⁵ Konečně titulární trapezuntský arcibiskup a premonstrátský opat Kryšpín z Hradiště potvrdil 22. dubna 1651, že o čtrnáct dní dříve přijal Karel Ludvík potřebné svěcení.³⁶ Na základě těchto svědectví byl pak Michalův syn ještě téhož roku přijat do olomoucké kapituly. V literatuře se objevuje údaj, že zemřel již v roce 1657,³⁷ z výše uvedeného ale plyne, že ještě v roce 1667 byl naživu.

Nejvíce informací se dochovalo o nejstarším bratru Bohuslavu Řehořovi, který se již od počátku padesátých let určitou měrou podílel na správě či spíše obraně rodového majetku. S ním lze patrně spojovat i zprávu z února 1637 – Michal Bohuslav Zňovský se tehdy se svou manželkou zúčastnil svatby Jiřího Ježka z Rítrsfeldu a ztropil tam výtržnost, když napadl Jana Podzimka. Přítomen byl i jeho syn, který se rovněž chystal do vády zasáhnout a chápal se svého kordu. Celá výtržnost byla potom projednávána u komorního soudu.³⁸

³³ *O tom, že se Zňovští svých nároků neradi vzdávali, svědčí skutečnost, že ještě v roce 1696 je znovu oživil Michalův vnuk Václav Michal. Obsáhlé materiály viz NA, NM, sign. Z 18/2.*

³⁴ *ZA Opava, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc, Spisy, Aktový materiál, Stará spisovna, sign. D VI z 4, inv. č. 3402, kart. 143, fol. 1r – 2r.*

³⁵ *ZA Opava, pobočka Olomouc, Metropolitní kapitula Olomouc, Spisy, Aktový materiál, Stará spisovna, sign. D VI z 4, inv. č. 3402, kart. 143, fol. 4r – 4v.*

³⁶ *ZA Opava, pobočka Olomouc, Metropolitní kapitula Olomouc, Spisy, Aktový materiál, Stará spisovna, sign. D VI z 4, inv. č. 3402, kart. 143, fol. 3r.*

³⁷ *Kadich, Blažek, c.d., s. 190.*

³⁸ *Historický ústav Akademie věd ČR, Pozůstalost Augusta Sedláčka, Zňovský.*

Na rozdíl od otce projevoval Bohuslav Řehoř o borovsko-nesměřické panství zřetelný zájem. Dokázal to i svým sňatkem – někdy kolem roku 1650 totiž uzavřel manželství s Johanou Veronikou Vražďovou z Kunvaldu, dcerou Václava Vražďy z Kunvaldu na Martinicích († 1668) a jeho první manželky Anny Polyxeny Rabenhauptové ze Suché, narozenou zřejmě v roce 1634.³⁹ Nejen, že šlo o šlechtickou dceru z blízkého sousedství hroutícího se panství Zňovských, ale šlo navíc o nevěstu poměrně bohatou, která sice nemohla pomoci k úplnému zaplacení dluhů, ale mohla zachránit alespoň něco. Konkrétně ten díl borovského panství, který byl odhádán Janu Danielovi Kaprovi – ten postoupil, nepochybně proti odpovídající finanční kompenzaci, 2. prosince 1652 před úředníky zemských desk Johaně Veronice ves Onšovec a část městečka Borovsko, které získal v říjnu předešlého roku.⁴⁰ Alespoň část majetku na Čáslavsku se tedy Bohuslavovi přeci jen podařilo udržet. Prosinec 1652 je zároveň termínem ad quem jeho sňatku s Johanou Veronikou, neboť ta je již k tomuto datu v zemských deskách zapsána jako jeho choť.

Jak vyplývá ze svědectví Rudolfa Ladislava Rosenhaina z Janovic a Jiřího Karla Milíčovského z Braunberka, datovaného 23. července 1686, narodilo se manželům postupně šest dětí, a sice Anna, Václav, Uršula, Bohuslav, Kateřina a Jiří. V době, kdy oba šlechtici svědectví sepisovali, byli naživu Václav a všechny tři dcery; syn Bohuslav zahynul svobodný v kterési válce („*noch ledig und also ab intestato im Krieg umbkhommen*“) a o Jiřím, který rovněž vstoupil do císařských služeb, nebylo již čtyři roky nic známo („*von dem Georg aber, so auch in Ihro Maytt. Dienste sich begeben, schon von 4m Jahren hero, ob er todt oder lebendig kheine Nachricht eingelosten*“). V tomtéž svědectví se také uvádí, že po smrti první manželky převzal Bohuslav Řehoř Onšovec a díl Borovska a drží je již dvacet čtyři let („*deßen er schon allbereith gegen 24 Jahren lang undt bis hero alzeith in Besitz undt Genuß verbleibet*“), z čehož lze vyvodit, že Johana Veronika zemřela, dosti mladá, v roce 1662.⁴¹

Po Johanině smrti se Bohuslav Řehoř podruhé oženil s Alžbětou Juditou Milíčovskou z Braunberka, dcerou Jiřího Františka Milíčovského († 1658) a jeho druhé manželky Johany Ludmily Netolické z Eisenberka. Jiří Fran-

³⁹ Základní genealogické údaje o Johaně Veronice viz OSN, díl XXVI., Praha 1907, s. 1012 (Sedláčkovovo heslo „Vražda z Kunvaldu“) a NA, fond Dobřenského genealogická sbírka (dále Dobřenský), inv. č. 530 (z Kunvaldu).

⁴⁰ DZV 151, fol. F 19v (juxta).

⁴¹ NA, fond Šlechtické průby, kart. 5, č. 103 (Žňovský z Korkyně), inv. č. 403.

tišek, od roku 1654 pán na nedalekých Dolních Kralovicích, byl dlouhá léta vrchním regentem arcibiskupských panství, do rytířského stavu byl povýšen majestátem z 15. srpna 1635.⁴² Za pozornost stojí, že Alžbětinu sestru Annu Kláru si vzal v roce 1669 za ženu Bohuslavův švagr, bratr jeho první manželky, Ferdinand Jiří Vražda z Kunvaldu na Martinicích. S ohledem na skutečnost, že Borovsko, Onšovec, Dolní Kralovice i Martinice jsou sídla, nacházející se na poměrně malém prostoru na levém břehu řeky Želivky, jsou všechna tři zmíněná manželství klasickým příkladem genealogického provazování lokálních šlechtických rodů.

Podle Wunschwitze, jakož i podle Vratislava z Mitrovic a Dobřenského (kteří však tuto informaci nepochybně převzali právě od Wunschwitze), byl manželem Alžběty Judity Milíčovské Jan Zňovský.⁴³ Žádný šlechtic toho jména však v dotčeném období nežil, Alžbětiným životním partnerem byl skutečně Bohuslav Řehoř. Vyplývá to zcela nezvratně z dochovaných písemných pramenů, týkajících se prodeje zboží Onšovec. V červenci 1691 se Alžběta obrátila na pražské české místodržitelství a sdělila, že její muž Bohuslav Řehoř Zňovský prodal před třemi roky Onšovec svobodnému pánovi Antonínovi Obyteckému z Obytec na Souticích, přičemž z kupní ceny zbývá uhradit ještě 500 zlatých. Její muž byl však před dvěma lety raněn mrtvicí a ochrnul jak na jazyk, tak na pravou ruku, takže ačkoli si zachoval zdravý rozum, nemůže kupujícímu na tuto částku vystavit kvitanci. Z toho důvodu žádala místodržitele, aby zmocnili rytíře Václava Viléma Cetenského z Cetně, aby mohl na místě jejího manžela vystavit Antonínovi Obyteckému příslušné potvrzení, což bylo rozhodnutím z 9. srpna téhož roku skutečně povoleno a sděleno jak Cetenskému, tak úředníkům zemských desk.⁴⁴ Nedlouho poté pravděpodobně Bohuslav Řehoř zemřel; také po Alžbětě Juditě Milíčovské se další stopy ztrácejí.

⁴² NA, Dobřenský, inv. č. 654 (Milíčovsky z Braunberka). Podle něj obdržel Jiří František český rytířský stav až 21. února 1643 – to je zřejmě datum, kdy splnil všechny předepsané náležitosti a byl do zemských desk zapsán jako člen rytířského stavu. Majestáta o jeho povýšení viz NA, Salbuchy, inv. č. 14, kniha č. 32a, fol. 607r – 610r.

⁴³ NA Praha, fond Wunschwitzova genealogicko-heraldická sbírka (dále Wunschwitz), inv. č. 1405, kart. 44 (Žniowsky von Korkinie und Cholowitz); Dobřenský, inv. č. 1299 (Zňovský z Korkyně a z Cholovic), Archiv Národního muzea Praha (dále ANM Praha), fond Genealogická sbírka CH, kart. CH 38, Znějovský z Korkyně.

⁴⁴ NA, SM, sign. Z 33/3, inv. č. 4187, kart. 2599.

Z jejich manželství vzešli četní další potomci – Wunschwitz uvádí syny Václava Michala, Františka a Jana Jiřího a dcery Barboru, Marii Annu a Alžbětu.⁴⁵ Je ovšem třeba znovu připomenout, že jeho údaje o rodu Zňovských v 17. století jsou zčásti neúplné, respektive přímo chybné – jak již bylo řečeno, uvádí Bohuslava Řehoře bez jakýchkoliv dat pod chybným jménem Jan a neví vůbec o jeho prvním manželství. Ve skutečnosti je Václav Michal totožný s dříve uvedeným Václavem, potomkem z Bohuslavova prvního manželství s Johanou Vraždovou z Kunvaldu. Pokud jde o další děti, o synech Františkovi a Janu Jiřím bude pojednáno dále. Dcera Barbora zemřela svobodná 16. ledna 1750 v Klatovech, podle matriky ve stáří devadesáti let, ve skutečnosti o něco málo mladší.⁴⁶ Ve své závěti, sepsané v Klatovech 7. listopadu 1748, jmenovala univerzálním dědicem svého nezletilého prasynovce Oldřicha Zňovského, nevelké částky odkázala též dalším příbuzným a církevním institucím.⁴⁷

Další dcera Marie Anna, která se rovněž neprovdala, prý přebývala v Březovicích na Chrudimsku, patřících pánům Haugviců z Biskupic a připomíná se právě ještě ve zmíněné závěti. Také Alžběta žila podle Wunschwitze svobodná v Biskupicích na Znojemsku.⁴⁸ Tuto poslední informaci je ale třeba poopravit. Alžběta se totiž v pokročilém již věku stala druhou manželkou majitele Biskupic, svobodného pána Kryštofa Ludvíka Dubského z Třebomyslic, syna Zdeňka Bohuslava Dubského († 1694) a jeho první choti Sidonie Maxmiliány Přepýšské z Rychmberka. Sňatek se odehrál 2. července 1725 v biskupickém chrámu svatého Martina.⁴⁹ První Kryšto-

⁴⁵ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44.

⁴⁶ Státní oblastní archiv v Plzni (dále SOA Plzeň), fond Matriky, sign. Klatovy 7 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. Klatovy z let 1742–1765), s. 455. Pohřbena byla v kryptě klatovského děkanského kostela. Její skutečné stáří v okamžiku smrti je limitováno skutečností, že se její rodiče brali až po roce 1662. Skutečnost, že zemřela v Klatovech, dává tušit, že konec života trávila u své neteře Anny Barbory provdané Fruveinové a později Kocové.

⁴⁷ NA, fond Úřad desk zemských, Sběrka deskových listin (dále ÚDZ-L), inv. č. 3124, kart. 82; DZV 373, fol. B 15r – B 18v.

⁴⁸ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44. Jak dlouho zde ale žila zůstává otázkou, neboť namátková sonda do biskupických matričních zápisů nasvědčuje tomu, že se zde jako kmotra začíná objevovat teprve nedlouho před svým sňatkem s Kryštofem Ludvíkem.

⁴⁹ MZA Brno, fond E 67 – Matriky, inv. č. 10058 (Oddací matrika ř.k.f.ú. Biskupice z let 1681–1784), s. 46–47.

fova choť Anna Salomena Františka Příchovská z Příchovic, s níž se oženil v roce 1689, přitom zemřela teprve v dubnu téhož roku.⁵⁰ Alžbětin choť zemřel již v roce 1727 a ona intabulovala téhož roku své věno, zapsané na biskupickém biskupském lénu, nevlastnímu synovi Zdeňkovi Bohuslavovi Dubskému.⁵¹ Její další osudy nejsou známy.

Prvorozený syn Bohuslava Řehoře Zňovského z Korkyně z jeho prvního manželství s Johanou Veronikou Vraždovou z Kunvaldu, Václav Michal, na sebe poprvé upozornil v roce 1681, kdy cestou ze mše svaté v Ledči nad Sázavou do Martinic ve vsi Kožlí ranou z pistole smrtelně zranil sedláka Jana Zemana. Ačkoliv se zřejmě jednalo o nešťastnou nehodu a Václav se následně v rámci svých možností vyrovnal jak s pozůstalými, tak s vrchností zabitého, celá záležitost byla vyšetřována ještě v roce 1685.⁵² V tomtéž roce, 24. října, obdržel Václav od císaře Leopolda I. povolení, aby mohl jako zletilý šlechtic složit zemským zřízením vyžadovaný slib dědičné věrnosti před hejtmany čáslavského kraje („*daß er nach erraichter Maiorenntät das gewöhnliche Juramentum Fidelitatis vor Unß der Zeit Königlichen Hauptleüthen dieses Czasslauer Creyses gehorsambt ablegen möge*“), k čemuž podle jejich zprávy došlo 27. února 1686 na Onšově.⁵³ Ačkoli by se tomu dikce císařského povolení zdála nasvědčovat, neskládal Václav slib hned po dosažení zletilosti; jako druhorozenému potomkovi z Bohuslavova prvního manželství mu rozhodně muselo být přinejmenším kolem třiceti let. Tomu odpovídá i skutečnost, že se poprvé oženil vzápětí po ceremonielním aktu.

Vzhledem k tomu, že se rodový majetek Zňovských v průběhu druhé poloviny 17. století povážlivě ztenčil a že kromě Václava Michala si na něj mohli činit nároky také jeho plnorodí a minimálně zčásti i polorodí sourozenci, hledal nejstarší Bohuslavův syn celkem logicky východisko k lepšímu ekonomickému zabezpečení ve výhodném sňatku. Někdy v první

⁵⁰ MZA Brno, E 67, inv. č. 10058, s. 10; inv. č. 10062 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. Biskupice z let 1681–1784), fol. 432v. NA, Dobřenský, inv. č. 205 (Dubský z Třebomyslic), uvádí chybně, že druhá Kryštofova manželka pocházela z rodu Bechyňů z Lažan.

⁵¹ Hosák, c. d., s. 130. Úmrtí Kryštofa Ludvíka není v biskupické matrice obsaženo, na ročním datu se nicméně veškeré dostupné zdroje shodují.

⁵² NA, NM, sign. Z 18/5. Srovnej blíže Starý, Marek: Zabití sedláka Jana Zemana rytířem Václavem Michalem Zňovským z Korkyně léta páně 1681. Havlíčkobrodsko 19, 2005, s. 56–66.

⁵³ NA, SM, sign. J 21/Z 28, inv. č. 1544, kart. 1039.

polovině osmdesátých let zemřel rytíř Jan Samuel Mathyseus z Hostinné, pán nedalekého statku Keblov, a Václav Michal se 27. listopadu 1686 v onšovském chrámu oženil s pozůstalou vdovou Ludmilou Františkou, dcerou nobilitovaného staroměstského měšťana a primátora Mikuláše Turka z Rosenthalu a Šturmfeldu († 1672) a jeho manželky Zuzany.⁵⁴ Ludmila Františka byla v té době jedinou majitelkou keblovského statku, zahrnujícího kromě vsi Keblova s novým zámečkem vystavěným ze dřeva též Vesec se starou tvrzí a Sedlc, neboť krátce před svatbou, 11. července 1686, odkoupila dědický podíl svých nezletilých synů Václava Samuela, Bohuslava Podivena a Vratislava Františka.⁵⁵ Manželství trvalo jen krátce a vzešla z něj dcera Ludmila Veronika, pokřtěná 6. října 1687 v Křivsoudově,⁵⁶ a syn, jenž dostal po otci jméno Václav. Obě děti však vzápětí zemřely a byly pohřbeny v Keblově. Již 2. srpna 1689 pak na keblovské tvrzí zemřela i Michalova manželka a „4. Augusti do Onšova přivezena a u velkého oltáře po levé straně pochována s dvouma dětkami Václavem a Ludmilou“.⁵⁷ Zmíněné děti sem byly z Keblova převezeny na základě Ludmilina přání, vyjádřeného v jejím testamentu z 31. července 1689.⁵⁸

⁵⁴ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále SOA Třeboň), matrika Onšov I (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Onšov z let 1669–1706), s. 146. Za pozornost stojí, že NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44, o Václavově prvním manželství vůbec neví.

⁵⁵ NA, DZV 400, fol. B 29v – C 1v. Celý keblovský statek byl při této transakci oceněn na 17.000 rýnských zlatých.

⁵⁶ NA, Dobřenský, Výpisy z farních matrik, č. 27, Křivsoudov. Podle zde uchované transliterace se má zápis nacházet na fol. 17v příslušné matriky, v nejstarší dochované knize křivsoudovské farnosti však obsažen není. Viz Státní oblastní archiv v Praze (dále SOA Praha), fond Sběrka matrik, sign. M 27-4, č. 1 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Křivsoudov z let 1681–1717), *passim*.

⁵⁷ SOA Třeboň, matrika Onšov I, s. 191. V dopise krajských hejtmanů Bernarda Františka Věžníka z Věžník a Jana Jakuba Kosthaima z Kosthaimu, adresovaném pražským úředníkům menších desk zemských a datovaném 5. srpna 1689, se sice výslovně uvádí, „že jest Pán Bůh všemohoucí dne 3. přítomného měsíce Augusti urozenou paní Lidmilu Františku Zňovskou rozenou Turkovnu z Šturmfeldu a Rozenthalu a na Keblově skrze smrt časnou z tohoto světa povolati ráčil“, matriční datum se nicméně jeví jako věrohodnější. Viz NA, SM, sign. Z 33/2, inv. č. 4187, kart. 2599.

⁵⁸ NA, DZV 268, fol. O 1v – O 4r.

Do krátkého období prvního Václavova manželství spadá i jeho snaha získat spravedlivý podíl z dědictví po matce Johaně Veronice. Tímto dědictvím byl Onšovec a část Borovska, které po smrti své první manželky převzal Michalův otec Bohuslav Řehoř Zňovský; jeho mladý potomek tuto skutečnost přijal „*auss Kindlichen respect*“, s ohledem na pokračující úpadek panství se však v roce 1687 přeci jen přihlásil o svá práva. Tím spíše, že nebyla zcela nepravděpodobná možnost, že zbytky rodového majetku spadnou nakonec do klína dětem z druhého Bohuslavova manželství.⁵⁹

V již citované poslední vůli odkázala Ludmila Františka polovici veškerého svého movitého i nemovitého majetku nezletilým synům z prvního manželství, druhou polovici pak „*panu manželu mému nejmilejšímu*“ Václavovi Michalovi Zňovskému. Kromě keblovského statku zahrnovala pozůstalost i další drobný statek Buřenice, sestávající ze vsí Buřenice a Babice, zakoupený na základě trhové smlouvy z 5. listopadu 1688 od hraběnky Angeliny Anny Sybily Hrzánové ze Žerotína, za 11.370 rýnských zlatých.⁶⁰ Zprvu byli do držení pozůstalosti, do níž stále ještě patřil také dům na Novém Městě pražském v Pasířské ulici, uvedeni společně Václav Michal a nezletilí synové z prvního manželství, zastoupení poručníkem Janem Jakubem Kosthaimem z Kosthaimu, hejtmanem časlavského kraje.⁶¹ Již 11. listopadu 1690 došlo však k rozdělení pozůstalosti, při němž Václavovi z nemovitých statků připadlo buřenické zbožíčko.⁶²

Rychlé vyrovnání mezi Václavem a jeho pastorky bylo zcela logickým projevem jejich odlišných zájmů, tím spíše, že s ohledem na krátké trvání Ludmilina druhého manželství se mezi nimi jen stěží mohl vytvořit hlubší osobní vztah. Ve hře byla samozřejmě také skutečnost, že v danou chvíli stále bezdětný Václav Michal hodlal co nejrychleji uzavřít další sňatek. Jeho nevěstou se tentokrát stala Anna Magdalena Františka z Hillebrandu, podle Wunschwitzovy pozdější zprávy dcera tyrolského šlechtice, který

⁵⁹ NA, SM, sign. Z 33/I, inv. č. 4187, kart. 2599; DZV 479, fol. A 13r – A 13v.

⁶⁰ NA, DZV 400, fol. H 13v – H 16r.

⁶¹ NA, DZV 117, fol. C 17v – C 20r. Jan Jakub byl poručníkem mladých Mathyseů jmenován českými místodržícími právě v důsledku toho, že se jejich matka (jež vykonávala poručenství do té doby) podruhé provdala. Přijetí poručenství bylo do zemských desk zapsáno 21. ledna 1688. NA, DZV 268, fol. H 9v – H 10r. Viz též DZV 632, fol. Q 15r – Q 15v.

⁶² NA, DZV 402, fol. A 3v – A 15r.

zastával úřad podkoního u kněžny z Lobkovic.⁶³ Stejně jako Ludmila Františka Turková z Rosenthalu, byla i druhá Václavova manželka navzdory svému mládí vdovou (na rozdíl od Ludmily ovšem bezdětnou), neboť byla již od roku 1681 provdána za královského prokurátora Václava Michala Lhotáka ze Lhoty, zemřelého 9. února 1690 a pohřbeného u Panny Marie Sněžné.⁶⁴ Ani druhý pokus o založení rodiny však rytíři Zřovskému nevyšel – jeho manželka, která byla podle Wunschwitze pro svou krásu všeobecně přezdívána „krásná císařovna“, mu dědice neporodila, navíc již 5. září 1691 zemřela na úplavici. Pohřbena byla ve společné kryptě novoměstského kostela svatého Václava.⁶⁵

K dalším nepochybně důležitým událostem došlo v životě Václava Michala následujícího roku 1692. Jednak prodal 16. října drobné buřenické panství za 10.000 rýnských zlatých svobodnému pánovi Děpoltovi Františkovi z Devaldtu na Lukavci, Křešíně a Mezilesí,⁶⁶ jednak se opět oženil. Do třetice padla jeho volba na Annu Kateřinu, dceru rytíře Hynka Leopolda Františka Tluky Vrábského z Vrábí a jeho manželky Markéty Salomeny Logové z Netky.⁶⁷ Její otec nepatřil rozhodně k politicky vlivným nebo ekonomicky zvláště dobře zabezpečeným příslušníkům svého stavu, byl královským rytmistrem a jeho pozemský majetek byl vcelku skrovný. Rodina povět-

⁶³ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44. Tímto šlechticem mohl snad být Jan Hillebrand, který obdržel 25. května 1667 český inkolát. NA, Sal, inv. č. 32, kniha č. 79 (Privilegia osobní 1666–1669), fol. 259r – 261v. Neúplný rodokmen Hillebrandů viz Dobřenský, inv. č. 350 (Hillebrand). Anna Magdalena Františka tu však uvedena není.

⁶⁴ První Annin sňatek se odehrál 16. února 1681 v kostele svatého Tomáše (snoubenka je zde zapsána jako „honestá Virgine Anna Magdalena Francisca Hebrantin“). AHMP, fond Sbírka církevních a civilních matrik, sign. TO N 3 O 3 (Křestní a oddací matrika ř.k.f.ú. sv. Tomáše z let 1649–1696), s. 118. Viz též NA, Dobřenský, inv. č. 566 (Lhoták ze Lhoty).

⁶⁵ AHMP, Sbírka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z 1 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1664–1729), fol. 201r („Pohřbena urozená paní Anna Mandalina Zierovská (sic!), stáří 29 let, na ouplavici“). Přezdívku a místo pohřbu uvádí NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44, podle něhož zemřela Anna Magdalena ve věku 36 let.

⁶⁶ NA, DZV 402, fol. G 17r – G 22r.

⁶⁷ Markéta Salomena zemřela na Novém Městě ve Vodičkově ulici, údajně ve věku 46 let, a byla pohřbena 14. srpna 1689. AHMP, Sbírka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z 1, fol. 188v.

šinou přebývala v Praze na Novém Městě, kde se také snoubenci nepochybně seznámili. Václav Michal tentokrát tak trochu oproti svému zvyku sáhl po nevěstě svobodné a podstatně mladší (podle odpočtu na základě pozdějšího úmrtního zápisu se narodila někdy kolem roku 1668). Oba její rodiče byli již tou dobou po smrti a i když sňatek se starším dvojnásobným vdovcem asi zcela neodpovídal jejím případným mladistvým romantickým představám, přinášel jí nicméně alespoň určitou míru jistoty a hmotného zabezpečení. Podobných manželství fungovaly v českých šlechtických rodech desítky a slečna Tluksová mohla jistě dopadnout i hůře.

O dalších osudech Václava Michala podávají dochované písemné prameny jen málo zpráv. Lze mít za to, že žil relativně spokojeným životem málo významného příslušníka vládnoucí třídy feudální společnosti. V letech 1695–1698 je doložen jako rytmistr u císařských harciřů (gardy), na konci 17. století také krátce seděl na (Veselém) Žďáru u Havlíčkova Brodu,⁶⁸ který koupil od své budoucí švagrové Marie Alžběty Freyové z Löwenfelzu. Velké radosti se nepochybně dočkal v létě 1693, kdy se jeho choti narodil syn, vytoužený pokračovatel rodu, pokřtěný 27. srpna 1693 v novoměstském chrámu svatého Štěpána jmény Josef Václav Antonín.⁶⁹ Další dvě děti, syn Bernard, zesnulý 14. března 1696 ve Žďáru a pohřbený v Lučicích,⁷⁰ a dcera Renata Anna Josefa, narozená rovněž ve Žďáru a pokřtěná 30. ledna 1698 v Havlíčkově Brodě,⁷¹ zemřely podle všeho krátce po narození.

⁶⁸ NA, Dobřenský, inv. č. 1299. Václavova držba Žďáru je doložena v listu císaře Leopolda z 22. května 1698. NA, NM, sign. Z 18/7.

⁶⁹ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. ŠT N 4 (Křestní matrika ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1691–1721), fol. 44v.

⁷⁰ Bernard je doposud zcela neznámou postavou v genealogii Zňovských, neuvádějí ho Dobřenský, Wunschwitz ani žádný další ze znalců české šlechtické genealogie. Zápis o jeho úmrtí viz Státní oblastní archiv v Zámrsku (dále SOA Zámorsk), fond Matriky, inv. č. 570 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Habry z let 1688–1705), fol. 223v („Mortuus e[st] Infans Bernardus Perill[ustr]is D[omi]ni Wenceslai Zinowsky“).

⁷¹ SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 2323 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Havlíčkův Brod z let 1666–1702), fol. 283v (otec je zde uveden jako „urozený a statečný rytíř pan Václav Michal Ziňovský z Korkyně a z Cholovic, [v] J[eho] M[ílosti] římského a uherského krále slavný a tělesný guardě harciřů rotmistr“).

Oč méně je známo o dalším Václavově životě, o to více prameny hovoří o jeho smrti. Příslušná svatoštěpánská matrika zaznamenává sice pouze, že byl pohřben 26. srpna 1708, že zemřel ve věku šedesáti let, a jako příčinu smrti uvádí lakonicky „*occisus*“, tedy zavražděn.⁷² Z jiných dochovaných písemností lze však sestavit podrobný příběh násilné smrti rytíře Zňovského, který (podle výše uvedených souvislostí) opustil ve skutečnosti tento svět ve věku poněkud mladším, než jaký matrika uvádí. Třeba hned známý genealog Gottfried Daniel svobodný pán Wunschwitz ve své monumentální rodopisné sbírce zaznamenal méně skoupě, že byl Václav Michal ve sklepě svého bytu v Praze ukrutně proboden od jednoho Salavy z Lípy.⁷³ Z dalších písemností, jež budou dále citovány, přitom vyplývá, že tento Salava z Lípy, křestním jménem Maxmilián,⁷⁴ byl s největší pravděpodobností milencem jeho ženy a že mu Václav již nějaký čas před vraždou zapověděl do svého obydlí přístup. Tedy vcelku banální manželský trojúhelník, který ale vyústil až ve vraždu.

K napadení Václava Michala došlo 25. srpna 1708 v jednu hodinu po poledni. Rána ale nebyla smrtelná a umírající měl ještě dost času na to, aby poslal pro novoměstské měšťany Jindřicha Václava Kobylku z Kobylího, Romedyho de Pusterla, Jana Rozmillera a Vojtěcha Tomana a také pro Jana Adama Wernera, hospodáře v novoměstském Brandštejnském domě. Před nimi při plném vědomí nadiktoval svoji poslední vůli, kterou zmínění svědci sepsali, zpečetili a po Michalově smrti osobně dosvědčili její obsah při úřadu zemských desk. Univerzálním dědicem veškerého svého jmění ustanovil Václav nezletilého syna Josefa Václava, pokud jde o manželku, projevil umírající stručné přání, aby jí bylo dáno tolik, kolik bude uznáno za vhodné podle její „zasloužilosti“.⁷⁵ Znění závěti bylo pak na žádost designovaného poručníka, Václavova bratra Jana Jiřího, 6. září

⁷² AHMP, Sbíрка církevních a civilních matrik, sign. ŠTZ I, fol. 258v.

⁷³ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44 („*wurde zu Prag von einem Salawa von Lippa 1708 im Keller seiner Wohnung, grausam erstochen*“).

⁷⁴ V rodokmenu Salavů z Lípy, jak ho podávají např. NA, Dobřenský, inv. č. 916 (Salava z Lípy) či Sedláček v OSN, díl XXII., Praha 1904, s. 531–532, není žádný Maxmilián zachycen. Přesto nemůže být sporu o tom, že šlo o příslušníka této staré české šlechtické rodiny, stejného původu s Trčky z Lípy, připomínané v 18. století na Moravě a vymřelé v roce 1741 moravským dvorským sudím Františkem Antonínem Salavou.

⁷⁵ NA, ÚDZ-L, inv. č. 2221, kart. 65. Viz Příloha 5.

zapsáno do zemských desk.⁷⁶ Skutečnost, že závěť měla ústní podobu, nebyla přítom na překážku, neboť to umožňovalo jak Obnovené zřízení zemské v článku O 19, tak Práva městská v článku E 16.

Pozůstalost po Václavu Michalovi nebyla ostatně nikterak objemná. Jeho bratr Jan Jiří se hned v září obrátil na zemské místodržící a sděloval jim, že „*skrovnou pozůstalost záležející na samých svrščích skrze komorníka od desk zemských vyžádaným popsati dal, která se jen asi na 6.000 zl[atých] vstahovati bude, v nížto se mezi jinším na ducatich asi na 1.300 zl[atých], též něco od stříbra a šatstva za některý sto zlatých vynachází*“. S ohledem na skutečnost, že jeho úkolem bylo sirotčí statek pokud možno rozhojňovat, žádal Jan Jiří zároveň místodržící o povolení celou pozůstalost převést na hotové peníze a ty následně uložit „*pod úrok obyčejný v bezpečné místo*“. Tuto žádost podpořili svým dobrozdáním i deskoví úředníci.⁷⁷

Zároveň s řešením pozůstalostních otázek se rozeběhlo i trestní řízení ve věci Václavovy vraždy. Nebylo pochyb o tom, že přímým pachatelem trestného činu byl Maxmilián Salava. Podezření ze spoluviny padlo však i na pozůstalou vdovu Annu Kateřinu, která byla královským prokurátorem a komorním radou Felixem Hadem z Proseče neprodleně obžalována a na základě této skutečnosti uvržena do žaláře. Vyšetřování zločinu se ovšem protahovalo, a proto se Anna Kateřina obrátila 5. května 1710 na české místodržící poníženou supplikou, v níž se dožadovala svého propuštění na kauci. Listina, jíž sestavil Annin právní zástupce, je mimo jiné velmi zajímavá tím, že je v ní přesně rekapitulováno, jakým způsobem se měla obžalovaná na vraždě svého manžela podle prokurátorem předložených materiálů podílet – jednak se údajně 28. dubna 1708 sama pokusila Václava Michala otrávit, jednak si tajně zvala milence navzdory manžellovu zákazu domů a tím pro vraždu vytvořila podmínky. Obojí však vdova Zňovská kategoricky odmítla a popřela i samotnou skutečnost, že by byl mladý Salava jejím milencem.

⁷⁶ NA, DZV 275, fol. A 16r – A 17v. Jan Jiří osobně poručnictví na úřadě desk zemských přijal a jeho choť Marie Alžběta Zňovská, rozená z Löwenfelsu, se zaručila svým statkem Dědkov, „*že on řečený poručník jmění jmenovaného sirotka nejináče než jako své vlastní věrně a upřímně spravovati a opatrovati a ve všem též vždýcky užitek a dobré sirotčí vyhledávati a fedrovati, škodu pak předcházeti a odvracovati chce a bude*“. V opačném případě měl mít sirotek ve smyslu platných norem po dosažení dospělosti právo hojit vzniklé škody exekucí na zmíněném statku. Tamtéž, fol. A 17v – A 18v.

⁷⁷ NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

Je zjevné, že při psaní listiny došlo k jednomu zásadnímu omylu – Anna Kateřina rozhodně nemohla být u zemského soudu obviněna „v létu 1708. dne 28. Aprilis“, neboť k vraždě jejího manžela ve skutečnosti došlo až o několik měsíců později. Očividně tu bylo nedopatřením použito datum, kdy mělo podle žaloby dojít k údajnému prvnímu, travičskému útoku na život Václava Michala Zňovského. Jinak je ale Annina žádost formulována velmi obratně a místodržící se jí pochopitelně museli zabývat. Podle přípisu na zadní straně ji dne 19. května odeslali k vyjádření Felixovi Hadovi. Mezitím, 15. května, jim pozůstala vdova adresovala další žádost, v níž opakovala, že *„těch, jak ze strany král[ovského] pana komo[rního] procuratora a fiscala proti mně, tak také ze strany mé, pro tuenda innocentia producirovaných svědkův a jich depositionibus, luce meridiana clarius patřiti jest, že ve všech mně přičítaných vinech skrze pouhou ošemetnost vznešena jsem, takže odtud ani jediné punctum, které by mně gravirovati mohlo, dokázati se nemůže a nedokáže“* a prosila znovu o rychlé posouzení možnosti svého propuštění, *„poněvadž takové věci se tejtče, kde nevinnost patně trpí“*.

26. května se k věci vyjádřil také královský prokurátor, který měl, celkem pochopitelně, na celou kauzu poněkud odlišný názor. Podotýkal, že *„soud zemský větší hned po svátcích svatodušních držeti se začne, při němžto vejpověď následovati bude, kdežto dotýkajice se tu spáchaného mordu“* a celkem logicky upozorňoval, že *„od neb[ožtíka] jejího p[ana] manžela mordýř Maximilián Salava quartýr zapověděný měl, kdyby byl v něm v podzemním sklepe přes noc zdržován nebyl, jistá věc, že by neb[ožtík] pan Zňovský k zamordování nepřišel, kdo pak jeho smrti vinen jest, to na povážení dosavad pozůstává“*. Z toho důvodu doporučoval, *„že by týž paní vdově Ziňovské, aby až do vynešené vejpovědi, jsouce tu o krátký čas činiti strpení jměla, oznámeno býti mohlo“*. Místodržící se zřejmě nechtěli s rozhodnutím ukvapit a rozhodnutí odložili, takže se jim 2. června dostal do rukou další, tentokrát německy psaný a o poznání stručnější Annin přípis.⁷⁸

Je třeba říci, že ani argumentace královského prokurátora nepostrádala přesvědčivosti, zejména pokud jde o nevěru Anny Kateřiny – pro přítomnost Maxmiliána Salavy ve sklepe domu Zňovských je totiž dosti zatěžko hledat jiné vysvětlení, než že ho tam sama ukryla, a mimomanželský vztah je zase jediným logickým důvodem tohoto ukrývání. Jinou otázkou ale samozřejmě je, zda lze z výše řečeného bez dalšího soudit na její spoluúčast

⁷⁸ *Veškeré zde citované materiály jsou v SM, sign. Z 33/5, inv. č. 4187, kart. 2599. Annina žádost o propuštění na kauci viz Příloha 6.*

na vraždě. Důkazy v tomto směru byly očividně nedostatečné, stejně jako doklady o Annině údajném travičském útoku v dubnu 1708. Proto se vdova Zňovská, byť s největší pravděpodobností nebyla tak úplně nevinná, jak se prezentovala, nakonec vyhnula exemplárnímu trestu a ocitla se znovu na svobodě. Vzápětí se obrátila na švagra Jana Jiřího se žádostí o poskytování výživy, vydání vlastních svršků a jiných mobilíí a v souladu s článkem O 4 obnoveného zřízení zemského i vdovské čtvrtiny po zemřelém manželovi.

Janu Jiřímu se její nároky zřejmě zdály přemrštěné, a tak čeští místodržící jmenovali v roce 1711 pro vyřešení této sporné záležitosti speciální komisaře, a sice hraběte Františka Hynka Vratislava z Mitrovic, hraběte Františka Ferdinanda Berchtolda z Uherčic a Františka Karla Pecelia z Adlersheimu, kteří podali 5. října písemnou zprávu o tom, že „*se jest prostředkováním naším mezi nimi takové porovnání stalo*“.⁷⁹ Toto porovnání, datované 11. srpna, bylo pak zapsáno i do zemských desk. Z 6.435 zlatých, což byla hodnota pozůstalosti po Václavu Michalovi, měl Jan Jiří ovdovělé Anně Kateřině vyplatit 1.500 zlatých, ale až poté, co její syn dosáhne zletilosti. Do té doby jí měl pololetně vyplácet úroky z této částky. Anna Kateřina si také směla ponechat všechny movitosti, v jejichž držení byla, a Jan Jiří jí měl vydat i další její věci, totiž „*jednu stříbrnou truhličku i se vším tím, co k ní přináleží, jeden dvanácte dukátů vážící dukát s jednou perlou, sedum stříbrných lžic, dva stříbrné svícny, jeden stříbrnej hmiček s teklem, čtyry contrhe*“ a 50 zlatých za zadržené peníze a neužívání vdovské čtvrtiny.⁸⁰

Jak vidno, sklidila Anna Kateřina se svými požadavky de facto naprostý úspěch. Její vztahy se švagrem však zůstaly celkem pochopitelně nadále napjaté a nepochybně ji lze hledat v pozadí opakovaných stížností jejího syna Josefa Václava, že mu poručník nedává dost peněz na výživu a ošacení.⁸¹ Jan Jiří si proto dozajista velmi oddychl, když synovec dosáhl zletilosti a převzal své dědictví. Pokud jde o ovdovělou Annu Kateřinu, osud již pro ni žádnou velkou radost nechystal – znovu se již neprovdala, dožila se předčasně smrti jediného syna a zemřela jako sedmdesátiletá stařena 15. května 1738 na Novém Městě v domě U Vardenků na vnitřní horkost. Pohřbena byla ve společné kryptě filiálního kostela svatého Michala.⁸²

⁷⁹ NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

⁸⁰ NA, ÚDZ-L, inv. č. 742, kart. 33.

⁸¹ Materiály k poručnictví Jana Jiřího viz NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

⁸² AHMP, Sbírka církevních a civilních matrik, sign. VO Z 2 (Matrika zemřelých ř.k.f.ú. sv. Vojtěcha z let 1717–1763), s. 115.

Ještě dříve než Václav Michal zahynul násilnou smrtí jeho mladší polorodý bratr František. Ten se v dochovaných pramenech objevuje rovněž ještě za života svého otce, v roce 1685. Přebýval tehdy na Novém Městě v domě u Charouzů a 10. února byl uvržen do pražského vězení pro podezření z loupeže, kterou měl 5. února spáchat v hostinci U Štočků na tamní šenkýřce Dorotě Svobodové.⁸³ Zpráva novoměstského purkmistra a městské rady popisuje jeho provinění jako velmi závažné: „*Když jsouce samotný dne 5. Februarii běžícího 1685. léta na noc s touž Dorotou Svobodovou v šenkovně času nočního, podle správy její zhasnouce svíčku ji uchopil, na postel uvrhl, tlouk a bil a netoliko svrchu položené šenkýřce mocnou rukou kapsy šumoval a peníze přes 30 zlatých, klíč od domu a co v nich bylo pobral, ale taky strhnuce jí klíče s pasem, kde jinší peníze má, s vyhrožováním a vypověděním života vědět usiloval, tak, že kdyby jistý podruh z téhož domu na pokoj jdoucí na dům byl netloukl, kterému týž Zířovský otevřítí a aby šenkýřka ani slova nemluvila pohrůzkami zapovídal a toliko sám francouzsky se ozýval, však když tak dlouho a silně tloukl a jemu od jinších lidí dům otevřený byl, přicházeje na to, že jest někdo francouzsky na místo šenkýřky se ozýval, do šenkovny byl nepřišel, že by beze vsí pochybnosti z truhel i jiné za pivo a víno utržené peníze i s odnětím života jejího byl pobral, tak, jak obšírněji z přiložené správy spatřiti ráčíte“.*

Velmi zajímavý je přiložený zápis o Františkově výslechu z 12. února. Prohlásil, že je star 16 let a že jeho otec sedí na statku Onšovec. Do Prahy podle svého vyjádření přišel na přelomu ledna a února (před Hromnicemi) a ubytoval se v domě U Charouzů. Na otázku, co ho do Prahy přivedlo, poskytl František obšírné vysvětlení, vypovídající plasticky o tom, jak vypadalo mládí chudých šlechtických synků: „*Byvše u Karafy za page, z Vidně pustil jsem se do Lince a z Lince k mému panu ujci Milíčovskému na Chlumeček blíž kláštera Zlaté Koruny a odtud nesl jsem sebou recommendati od pátera převora, abych při některým dvoře za komorníka a nebo u mladých pánů za hofmistra accommodirován býti mohl. Měl jsem taky od téhož mého pana ujce oustní přimluvu k J[eho] Mil[ostij] panu převoru blíž mostu praž[ského]“.* Na otázku, zda byl někdy i U Štočků, odpověděl kladně: „*Bylo to večír na outerek jminulej, U Charouzů měli muziku. Já pravil hospodáři, že poněvadž snad celou noc budou veselí, nebudu míti pokoje k odpočívání. Nato jsem šel k Štočkovům, poněvadž mýho pana ujce, pana Vraždy, obyčejný quartýr tam bývá. An jest taky mne hauzknecht od Charousů tam vprovodil“.* Podle svého vyjádření přišel František ke Štočkům asi kolem osmé, přičemž si s sebou nesl láhev

⁸³ *Veškeré dále citované údaje o vyšetřování Františka Zňovského jsou uloženy v NA, NM, sign. Z 18/4.*

vína, již dostal od sklepmistra. Když zde nenatrefil na strýce Vraždu, chtěl se zde uložit k noclehu a bylo mu již ustláno.

Pokud jde o samotný trestný čin, František všechno popřel. Podle jeho verze se již uložil k spánku, když přišla šenkýřka a vykážala ho z domu. Kdo zhasl v šenku světlo, nevěděl, byť připustil, že zde nebyl nikdo kromě něho a šenkýřky. Rezolutně odmítl, že by šenkýřku fyzicky napadl, něco jí sebral nebo jí vyhrožoval. Na otázku, proč šenkýřce bránil otevřít, když někdo zvenčí bušil na vrata, odpověděl: „*Já jsem myslil, že je někdo cizí, neb jsem chtěl pokoje užítí*“. Jeho kord prý ležel na stole v pochvě, když však přišla šenkýřka s cizím mužem, o kterém tvrdila, že se jedná o sládku, a který se na mladého Zňovského „potřásal“, tehdy František podle vlastního vyjádření kord vytáhl. Vzápětí mu byl sebrán, když ale odcházel, znovu mu zbraň vrátili. Pak přišli hospodář s hospodyní, kteří se ho prý ptali, co v domě dělá. Úsměvná je Františkova replika na logickou otázku, proč byl šenkýřkou vykážán z domu, když měl již ustláno a ničeho se nedopustil: „*Protože byla furiantka, jak ženy bejvají*“. Zajímavé je, že Františka nechali od Štočků svobodně odejít a on přespal v domě U Myšků. Vyslychající také samozřejmě zajímalo, proč mladý pán přerušil cestu domů a z čeho vlastně žil, načež vyslychaný sebevědomě odvětil: „*Nemohl jsem hned k panu otci jíti, protože jsem neměl prostředků. Zastavil jsem se u pana Milčovského, který mně pomohl penězi. Jak mnoho jich bylo, nejsem já povinen pověděti*“.

Na závěr výslechu přišla konfrontace – předvolaná Dorota Svobodová znovu opakovala výše uvedený popis Františkova násilnického chování. Následně byl z vedlejší místnosti přiveden i naslouchající Zňovský, který jí do očí řekl, „*že taková věc nijak ode mně mluvena, činěna ani myšlena nebyla*“. Dorota Svobodová následně projevila ochotu svou výpověď kdykoliv potvrdit přísahou „*s oslavením jména božího*“. Stejně tak ale i mladý šlechtic byl ochoten se přísahou očistit. Novoměstská rada byla sice očividně náchylná věřit spíše Dorotě, s ohledem na to, že se pachatel prohlašoval za šlechtice, a na jeho nízký věk obrátila se však raději na novoměstského královského hejtmana a císařského radu, hraběte Václava Karla Čabelického ze Soutic, se žádostí, aby věc předložil královským místodržícím a zjistil jejich názor, jak má být vyšetřování této věci dále vedeno. Ten skutečně obratem informoval místodržící, přičemž ale z jakési šlechtické solidarity celou věc fakticky poněkud posunul, neboť se na konci své zprávy dotazoval „*jak by dále s ním pokračováno býti mělo, aneb zdalíž by s přistným napomenutím, aby všech toulek nočních zanechal a raději sobě conditi neb služby hledal, z téhož arestu propuštěn býti mohl*“.

Také královský prokurátor, který věc následně dostal k posouzení, hodnotil celou záležitost poměrně blahosklonně. Ve svém dobrozdání místodrží-

cím, datovaném 27. února, dosvědčil, že zadržený František „*jest osoba stavu a rodu rytířského, co se pak věku a mladosti jeho dotýče, že se z postavy a tvářnosti jeho znamenati může, že svých let právních ještě nemá*“. Upozornil dále na to, že stran spáchání vyšetřovaného deliktu „*průvodu dokonalého není*“, tj., že zde stojí tvrzení proti tvrzení a nedostává se nezvratných důkazů. I on se sice zřejmě klonil spíše k přesvědčení, že k zločinu došlo, doporučil nicméně, aby František „*skrze král[ovského] pana hejtmána Nového Města pražského dostatečnou domluvou napomenut jsa, že ačkoliv sice pro takový vejstucek provedený jinou kázní měl stížen býti, však z ohledu věku jeho mladého, že mu to na ten čas prominuto jest, pročez aby na budoucí věk hleděl vedle stavu svého ctně, šlechtetně živu býti, zlého varovati a dobrého přidržeti, obzvláště pak takových a podobných vejstupkův, stavu jeho dokonce neslušných, dokonale prázdnen býti a o to se snažiti, aby mohl tím dříve do nějaké počestné conditi a služby přijat býti, nato z toho arestu, v kterémž až posavad zůstává, propuštěn býti mohl*“. A tak se také očividně stalo.

František, narozený podle výše citovaných materiálů zřejmě v roce 1669, si posléze zvolil vojenskou dráhu a stal se císařským hejtmánem u hanoverského jezdeckého regimentu. Známy šlechtický genealog Gottfried Daniel Wunschwitz ve třicátých letech 18. století na základě svědectví pamětníků zaznamenal, že na začátku bitvy u Donauwörthu v roce 1704 byl František Zňovský z Korkyně ze zadu zastřelen od vlastního ubytovatele či felčara.⁸⁴ Bližší okolnosti této násilné smrti a místo Františkova posledního odpočinku nejsou známy. Pro úplnost třeba dodat, že bitva u Donauwörthu, v níž v rámci války o španělské dědictví zvítězilo rakousko-anglické vojsko nad spojenými oddíly francouzsko-bavorskými, se odehrála 2. července.

Tragicky zahynul i další z bratrů, výše již několikrát zmíněný Jan Jiří Zňovský z Korkyně. Také on vzešel patrně z druhého manželství Bohuslava Řehoře – nezdá se alespoň pravděpodobné, že by byl totožný s Jiřím, synem z prvního Bohuslavova manželství, který se v osmdesátých letech 17. století ztratil na uherském bojišti. Spíše lze v souvislosti s ním myslet na Jana Zňovského, který v letech 1681–1688 studoval u jezuitů v Jindřichově Hradci.⁸⁵

⁸⁴ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44 („*Er ward ledig bey dem Anfang der Action bey Donauwerts von seinem aigenen Fourier od. aigenem Feldtschehrer hinterrucks erschossen den An[no] 1704.*“).

⁸⁵ Tischer, František: Katalog jesuitského gymnasia v J. Hradci od založení až do sklonku 17. věku. Sborník Historického kroužku 23, 1922, s. 71. Podle zápisu pocházel Jan (Jiří) z Onšova, v jehož blízkém okolí se skutečně nacházel drobný statek jeho otce Bohuslava Řehoře.

Stejně jako jeho starší bratr, ani on nevstupoval do života bohat na statky, pravděpodobně na tom byl dokonce ještě o něco hůře. A stejně jako on hledal z neradostné situace totéž východisko a uvážlivě se oženil.

Zvolená partnerka, Marie Alžběta Freyová z Löwenfelzu, pocházela z novoštitné rodiny, která získala šlechtictví a predikát (1636) a později i rytířství až osobou jejího děda. Její otec Jan Jeroným Jindřich Frey († 1689) vlastnil drobné deskové statky v okolí dnešního Havlíčkova Brodu, patřily mu Horní a Dolní Krupá, Tis a Veselý Žďár. Zároveň zastával ve městě samém úřad královského rychtáře. Marie Alžběta, pokřtěná 4. července 1668 v Havlíčkově Brodě,⁸⁶ byla jeho třetí dcerou z prvního manželství s Beatrix Kateřinou Voříkovskou z Kunderatic († 1669). V době sňatku s Janem Jiřím Zňovským měla již za sebou vcelku pohnuté životní osudy. Stejně jako většina partnerek Zňovských byla již totiž vdovou, a to dokonce vdovou dvojnásobnou. 29. ledna 1689, tedy jen několik měsíců před smrtí svého otce (zemřel 28. května), se provdala za Jana Václava Rodra z Feldburku, podkoního hraběte Františka Antonína Berky z Dubé na Rosicích.⁸⁷ Společně s ním pak spravovala drobný statek Veselý Žďár, který jí připadl jako dědický podíl. Avšak toto manželství, z něhož vzešli dva synové, trvalo jen velmi krátce, neboť Jan Václav, který český inkolát obdržel teprve v roce 1690, již 13. února 1693 zemřel.⁸⁸ Marie Alžběta se pak provdala za dragounského hejtmána Karla Ladislava Jeníka Zásadského z Gamsendorfu, také ten však rovněž velmi záhy zesnul.⁸⁹ Toto její manželství zůstalo bezdětné. Třetí sňatek s Janem Jiřím Zňovským uzavřela 1. března 1696

⁸⁶ SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 2323, s. 27.

⁸⁷ SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 2323, fol. 39r.

⁸⁸ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44.

⁸⁹ NA, Dobřenský, inv. č. 416 (*Jeník Zásadský z Gamsendorfu*), uvádí rok úmrtí 1672, což je zjevný omyl. Karel Ladislav byl mladším synem Matyáše Jeníka, který obdržel erb od císaře Ferdinanda III. v roce 1637. V havlíčkobrodské matrice se 27. dubna 1694 připomíná „urozený a statečný rytíř, pan Karel Jeník z Jamsendorfu a na Žďáře, slavného regimentu Bolanta od dragounův nad kompanií hejtmán“. SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 2323, fol. 259r. Tou dobou byl již tedy nepochybně s Marií Alžbětou ženat. K sňatku muselo ovšem dojít až po 22. červenci 1693, kdy naopak jako kmotra vystupuje „urozená paní Marie Alžběta Rodrová, vdova, rozená z Lewenfelzu“. Ibid., fol. 254r. NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44, uvádí, že ke sňatku došlo v Lučicích („copulata 2da vice in Lutschitz ad Ždiar“), v tamní matrice se však odpovídající zápis nenachází.

v augustiniánském klášteře v Havlíčkově Brodě.⁹⁰ Stojí za připomenutí, že Žďár již v té době patřil bratrovi Jana Jiřího, Václavovi Michalovi Zňovskému; jeví se dosti pravděpodobné, že k seznámení Jana Jiřího a Marie Alžběty došlo právě v souvislosti s tímto majetkovým převodem.

Sledovat další osudy Jana Jiřího a jeho manželky v několika prvních letech po uzavření manželství je velmi obtížné. Mnoho zajímavých informací by nepochybně mohla přinést kompletní rešerše zemských desk z daného období, to je ovšem úkol vymykající se možností samostatného badatele. Z poměrně náhodných zmínek se zdá, že se rodina zprvu usadila v Mirošově u Dolní Cerekve na Jihlavsku. Jeví se alespoň vrcholně pravděpodobné, že zaznamenává-li dolnocerekevská matrika k 4. lednu 1697 křest Jana Antonína Františka, syna Jiřího Zňovského a Alžběty „z Štenfeldu“, že jde s největší pravděpodobností o prvorozeného potomka sledovaného šlechtického páru.⁹¹ Tím spíše, že Wunschwitz a po něm Dobřenský skutečně uvádějí mezi dětmi Jana Jiřího Zňovského a Marie Alžběty z Löwenfelzu syna Antonína, který podle Wunschwitze sloužil jako chlapec u pražského arcibiskupa.⁹² V Mirošově ale rodina pobyla jen velmi krátce – další syn Jan Josef Ferdinand byl pokřtěn 18. dubna 1700 v Ledči nad Sázavou.⁹³ Teprve poté se manželům Zňovským podařilo se definitivně zakoupit ve středních Čechách. Prameny přitom jasně dokládají, že se tak stalo výhradně zásluhou Marie Alžběty, která zřejmě využila finančních prostředků, získaných z prodeje Veselého Žďáru.

První pokus o získání stabilního rodového statku podnikla Marie Alžběta v roce 1700, když smlouvou datovanou 19. listopadu koupila od Jana Jáchyma Jenšíka z Ježova dva díly takzvaného Jenšíkovského dvora ve vsi Křtěnovicích v Bechyňském kraji s veškerým jeho příslušenstvím za 2.700 zlatých. Jan Jáchym sice zemřel dříve, než mohla být smluvní ujednání reálně uskutečněna, kontrakt nicméně dovedla následujícího roku k úspěšnému vyplnění vdova Anna Kateřina, rozená Sobětická ze Sobě-

⁹⁰ SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 570, fol. 181r.

⁹¹ MZA Brno, E 67, inv. č. 6323 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Dolní Cerekev z let 1690–1715), s. 39 („Mirošov. 4. Januari pokřtěno jest dítě urozeného p[ána] p[ana] Jiřího Zňovského jménem Jan Antonín František, mateř urozená paní Alžběta z Štenfeldu“).

⁹² NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44; Dobřenský, inv. č. 1299.

⁹³ SOA Zámorsk, Matriky, inv. č. 2517 (Křestní matrika ř.k.f.ú. Ledec nad Sázavou z let 1677–1732), fol. 237v.

tic, a to se svolením speciálně jmenovaných komisařů.⁹⁴ Na okraj se sluší poznamenat, že Křtěnovice byly jakýmsi pomyslným rájem nižší šlechty, neboť i v době pobělohorské byla ves tradičně rozdělena na několik dílů, příslušejících ke dvorům, v nichž seděli příslušníci různých šlechtických rodů (na přelomu 17. a 18. století například již zmínění Jenšíkové z Ježova, Šiškové z Jamolice aj.). Není snad ani nutno dodávat, že tento stav nekorespondoval ani v nejmenším se stále silnější tendencí majetkového scelování šlechtického majetku a budování velkých patrimonii.⁹⁵

V Křtěnovicích se Zňovští neusadili nadlouho. Jednou z příčin byla jistě skutečnost, že jim jenšíkovský dvůr nepatřil celý, ale že menší, třetinový díl zůstal v držení Matěje Jenšíka z Ježova. Ostatně i zmíněná celková majetkoprávní rozříštěnost Křtěnovic musela být spojena s přinejmenším latentním napětím v sousedských vztazích. Jan Jiří a jeho choť si proto velmi záhy našli jiný statek, kde na delší dobu majetkově zakotvili. Právním základem tohoto zakotvení se stala kupní smlouva, kterou Marie Alžběta Zňovská z Löwenfelzu koupila 20. srpna 1701 od Leopolda Viléma Voračického z Paběnic maličké panství Dědkov, totiž „*ves Dětkov a ves Votětičky řečené v kraji vltavským ležící, se všemi grunty sedlskými, chalupami, lidmi poddanými osedlými i neosedlými, přítomnými i nepřítomnými, sběhlými a kdekoliv se zdržujícími, tj. se všemi a odkudkoliv propuštěnými, jakož obzvláštní rejstřík od pana prodávajícího stvrzený vykazuje, se všemi povinnostmi, platy stálými, robotami, jednou krčmou vejsadní, polmi a rolmi osetými i neosetými, ladem ležícími aneb zarostlými, lukami, jedním začatým mlejnem, rybníky všechněmi a v nich se nacházející násadou, všelijakými vodotočinami a těm podobnými strouhami, z dvorem jedním panským v Dětkově, v něm jse nacházejícím nářadním, hovězím i černým dobytkem, co jse dle vejš jmenovaného rejstříku vynachází, pastvami, pastvišti, průhony, důhony, občinami, cestami, ve všech mezích a hranicích*“ se vším jeho dalším příslušenstvím za 6.000 rýnských zlatých.⁹⁶ Své dva díly křtěnovického Jenšíkovského dvora pak Marie Alžběta v květnu 1704 prodala Vratislavovi Mathyseoovi z Hostinné za 4.400 zlatých a 20 zlatých klíčného.⁹⁷

⁹⁴ NA, DZV 409, fol. H 14r – H 19r: *Obnovení smlouvy je datováno 18. dubna 1701, deskový vklad byl proveden až v roce 1704.*

⁹⁵ *Viz k tomu nejnověji, stručně, avšak s velkým přehledem Maťa, Petr: Svět české aristokracie (1500–1700). Praha 2004, s. 126, 135, 159 aj.*

⁹⁶ NA, DZV 409, fol. M 5v – M 9r: *Deskový vklad nese datum 24. září 1704. Sám Leopold Vilém koupil Dědkov teprve 6. února 1701. Ibid., fol. M 3v – M 5r.*

⁹⁷ NA, DZV 496, fol. M 1v – M 3r.

Dědkovský dvůr se tedy stal na počátku 18. století velmi skromným správním centrem drobného panství, jehož výnosy těžko mohly svým držitelům zabezpečit nějak zvlášť vysoký životní standard. V letech 1710–1713 měli sice manželé Zňovští od Arnošta Karla Voračického z Paběnic propachtovány Smilkov a Chotětice,⁹⁸ jak bude nicméně doloženo dále, dlouhodobě to jejich majetkovou situaci nikterak zásadně nezlepšilo.

Bez ohledu na tyto nepřilíh utěšené ekonomické poměry těšil se zřejmě Jan Jiří ve svém okolí značné vážnosti, a tak se stal posléze hejtmánem nově vytvořeného berounského kraje za rytířský stav. Úřad zastával od roku 1715 a byl v něm císařem Karlem VI. pravidelně každoročně potvrzován, naposledy rozhodnutím z 24. listopadu 1718.⁹⁹ Hejtmanský úřad, v té době již tradičně vyhrazený spíše druhořadým a méně zámožným příslušníkům obou šlechtických stavů,¹⁰⁰ přinesl snad Janu Jiřímu určitou prestiž, po ekonomické stránce neznamenal však žádný velký přínos, neboť příjmy z něj nebyly nijak horentní a navíc kladl nezanedbatelné nároky na reprezentaci a vystupování svého vykonavatele.

Také život Jana Jiřího skončil náhle a tragicky. Navečer 18. dubna 1719 byl mezi osmou a devátou hodinou na cestě do Sedlčan proboden svým nevlastním synem Janem Václavem Rodrem z Feldburku a následkům zranění zakrátko podlehl. Pohřben byl 21. dubna v kryptě sedlčanského

⁹⁸ *Historický ústav Akademie věd ČR, Pozůstalost Augusta Sedláčka, Zňovský.*

⁹⁹ *NA, SM, sign. K 26/1, inv. č. 1605, kart. 1132. Před Janem Jiřím zastával v roce 1714 úřad hejtmana berounského kraje za rytířský stav Václav Antonín z Golče na Červeném Hrádku. Po smrti Jana Jiřího převzal úřad František Josef Mladota ze Solopisk na Zahrádce, který složil slib 26. června 1719. Jen pro zajímavost, 28. listopadu 1715 navrhla česká dvorská kancelář císaři potvrzení Jana Jiřího v úřadu, a to s ohledem na jeho dřívější „dobré chování“ („Johann Zinowsky von Korkinie in Ansehung seines biessherigen gutten Verhaltens gnädigst confirmiret“). ČDK, sign. III A 5, inv. č. 651, kart. 334.*

¹⁰⁰ *Pruďce se rozevírající společenskou propast mezi zemskými úředníky a krajskými hejtmány a skutečnost, že v 18. století byli úřady krajských hejtmánů obsazovány „výhradně sociálně slabšími členy panského stavu“ konstatoval na posledy Maťa, c.d., s. 345. Jak ovšem nasvědčují dochované seznamy krajských hejtmánů za rytířský stav, lze toto tvrzení rozšířit i na ně.*

kostela.¹⁰¹ Zároveň také začalo vyšetřování deliktu, spadající do kompetence místně příslušného krajského hejtmana, Janova kolegy, svobodného pána Ignáce Rudolfa Engela z Engelflusu.¹⁰² Dochované písemné materiály pak umožňují zrekonstruovat relativně velmi přesně průběh kritické události.¹⁰³ Nejdůležitější otázky, totiž její příčiny a míra zavinění zúčastněných osob, zůstávají však dodnes z větší části nezodpovězeny.

Krajský hejtman předně zajistil ohledání mrtvoly, které provedli 20. dubna za přítomnosti dvou sedlčanských městských radních dva tamější chirurgové. Ti našli „*ránu z kordem v levé noze jedné pídí nad kolenem zvenku veskrz mezi nohy jdoucí, dvouch klídu prstů širokou a spátkem vytažením kordu též podobně dlouze na stranu rozříznutou, přítom v těle žluči straně žaludka, v konci dolem rozpuklou ... od kteréžto rozpuklé žluči vejš jmenovaný J[eho] M[ilost] p[an] Z[í]ňovský v tom krátkém čase s tohoto světa odjíti musil*“. Dne 22. dubna potom provedl svobodný pán z Engelflusu na svém sídle v Mníšku pod Brdy postupně výslech obou svědků nehody, lokaje Jana Duška a kočího Matěje Bubníka. Prvnímu z nich položil celkem šestnáct, druhému dvanáct otázek. Oba byli nejprve dotázáni na jméno a stáří, komu jsou poddáni a zda nebyli někým předem instruováni, jak mají vypovídat, což oba rezolutně popřeli. Na otázku, co jim je povědomo o hádce mezi nebožtíkem Zňovským a jeho nevlastním synem, vypověděli shodně, že se oba šlechtici cestou ve voze německy hádali, kočí upřesnil, že na sebe začali křičet u Osečan. Ani jeden ze svědků však německý jazyk neovládal a nebyl proto s to určit, kdo hádku vyvolal – jak poznamenal Bubník, oba rytíři „nejprv spolu pěkně rozprávěli“. Vypuknuvší hádka ale posléze vygradovala a vyústila v přímé fyzické násilí – vůz zastavil a došlo k bitce, při níž kordy obou šlechticů opustily pochvy. Z hlediska

¹⁰¹ SOA Praha, Sbirka matrik, sign. M 23-1, č. 5 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Sedlčany z let 1690–1721), nestr. („Anno 1719, April 21. Pohřben jest při chrámě Páně s[vaté]ho Martina v cryptě ur[ozený] a statečný rytíř P. Jan Zíňovský z Korkyně, pán na Dětkově a kraje tohoto král[ovský] hejtman, který dne 18. April okolo hodiny 9. večerní u Církvičky vedle Božího umučení na cestě od svého syna pastorního probodnutý v noze byl, po daném znamení lítosti nad svými hříchy v Pánu usnul. Leží v počtu 4. v sklípku s[vatého] Martina“).

¹⁰² Ignác Rudolf byl vnukem pražského staroměstského koželuha a obchodníka Serváce Engela, nobilitovaného v roce 1651 a do rytířského stavu povýšeného o sedm let později; stav říšských svobodných pánů byl udělen Ignácovi otci, rovněž Servácovi, v roce 1667.

¹⁰³ NA, SM, sign. Z 33/7, inv. č. 4187, kart. 2599.

posouzení zavinění bylo samozřejmě důležité zjistit, který z nich se zbraně chopil jako první. Oba svědci však shodně vypověděli, že nemají ponětí, přičemž Dušek poukazoval na skutečnost, že už byla noc. Shodli se nicméně na tom, že jako první byl raněn mladý pán, podle Duška dostal ránu „přes nos“, Bubník průběh události komentoval poněkud obšrněji slovy: „*On nejprv utíkal a neb[ožtík] ho chytil a pravil, že ho dá do šatlavy. Když na něho neb[ožtík] křičel s hurtem, on jen vždy odpovídal Jesus Maria, to jsem rozuměl, sice nic*“.

V okamžiku, kdy byl raněn, převzal Jan Václav Rodr iniciativu. Jak potvrdil Dušek, žádnou další ránu už neutřžil, naopak, jak se oba služebníci shodli, vykroutil Zňovskému jeho tesák a zlámal jej. Půtka nicméně i navzdory tomu pokračovala a tentokrát to byl mladý nevlastní syn, který svému otčímovi brzy nato zasadil výše popsanou ránu, po níž se podle lokajova svědectví Jan Jiří Zňovský opřel o kolo a asi během hodiny skončil. Ke klíčové otázce, jakým způsobem byla smrtelná rána zasazena, se však opět nedokázal ani jeden ze svědků vyjádřit. „*To já nevím, když jsou tak za sebou běhali, jak on neb[ožtík] tu ránu do nohy dostal*“, uvedl Dušek. Bubník podobně neurčitě poznamenal, že „*bylo tma a oni se tahali*“. Také opakované naléhání, aby pod hrozbou postihu pravdivě vypověděli, kdo začal hádku a kdo první vytáhl zbraň, nepřineslo kýžený účinek, oba sloužící se dušovali, že nic víc nevědí.

Pražské místodržitelství, kterému byl zápis o výsledku odeslán, pochopitelně také nebylo s jeho obsahem spokojeno, neboť z něj skutečně nevyplývalo, zda má být jednání Jana Václava Rodra považováno za vraždu, zabití v souboji či za nutnou obranu. Proto poslalo hejtmanovi obratem instrukci, v kterých věcech svědkové „*lěpěji examinováni býti mají*“. Oba muži byli proto 9. května v Mníšku vyslechnuti znovu a bylo jim položeno patnáct, respektive sedmáct otázek, vesměs totožných či podobných jako při výslechu prvním. Jeden i druhý důrazně popřeli, že by po prvním svědectví byli vystaveni nějakému nátlaku a ovlivňování – Dušek takřka nedůtklivě poznamenal „*Já bych se taky nedal navýst, dyť mám svůj rozum*“, Bubník (tentokrát v zápise uveden jako „Budník“) suše prohlásil, že o tom „*s žádným nemluvil*“. Je nicméně pozoruhodné, že oproti výslechu prvním si na některé věci přeci jen rozpomněli. Nelze proto vyloučit, že ve skutečnosti byli s průběhem událostí obeznámeni mnohem podrobněji, nehodlali se ale, dokud to bylo byť jen trochu možné, žádným způsobem vměšovat do panských sporů.

Pravda, ani tentokrát z nich krajský hejtman nevypáčil odpověď na otázku, kdo začal hádku, vedoucí postupně k násilnému konfliktu. Jak Dušek, tak Bubník svorně poukázali na to, že oba šlechtici mluvili německou, jim neznámou řečí. Svobodný pán z Engelflusu jim na tomto místě připomněl,

že při prvním výslechu uvedli, že chtěl dát Jan Jiří Zňovský svého nevlastního syna v Sedlčanech vsadit do vězení, takže něčemu rozumět přeci jen museli. Soudě dle jejich reakce však šlo skutečně o ojedinělou českou větu, určenou služebnictvu, jinak prý spolu šlechtici opravdu mluvili pouze německy. „*Oni k sobě ani za mák česky nemluvili*“ opakoval Bubník, zatímco podle Duška zazněla čeština až na začátku rvačky, a to „*když z vozu skočili, křičel neb[ožtík] stůj a držte ho*“. Na otázku, zda splnil Zňovského pokyn, však reagoval záporně a na vysvětlenou dodal, že Rodr „*by se taky byl nedal, neb jsou oba hned za sebou skočili a tu se tahali*“. Důležitou informaci však vyslovil Bubník, když byli znovu tázáni, kdo první vytáhl kord. Zatímco lokaj znovu opatrně uvedl „*To já nemohu vědět, když tma bylo a od jednoho k druhému já jsem běhal*“ a i na opakovanou výzvu, aby se vyvaroval případného trestu a pravdivě odpověděl, reagoval monotónním popřením „*Nemohu vědět, aby mně třebaš tu hned Bůh na tom místě trestal*“ spojeným s dodatkem „*On druhý mohl lípe vidět*“. Kočí tentokrát vysloveně uvedl, že jako první vytáhl kord nebožtík Zňovský, a to hned ve chvíli, kdy skočili z vozu.

Oba svědci se každopádně znovu shodli na tom, že vzápětí po Janu Jiřím Zňovském tasil svou zbraň i Jan Václav Rodr. „*Jak jsou oni z vozu skočili, já hned taky mezi ně skočil a oni již měli oba kordy vytažené*“, uvedl lokaj Dušek a z opatrnosti znovu připomněl, že nemá ponětí, který z nich ho vytáhl dříve. Soudě dle výpovědi obou svědků došlo následně ke krátkému souboji, při kterém se Dušek snažil rozvášněné šlechtice dostat od sebe, zatímco Bubník zůstal u koní a ve tmě nic neviděl, pouze slyšel „*kordy cinkat*“. Brzy na to dostal Rodr onu již při prvním výslechu zmíněnou ránu přes nos, načež podle Duška „*on hiršhenker nebožtíkovi vytrhl a jej do země strkaje na 4 kusy zlámal*“. Lokaj však opět nebyl schopen říci, kdo v tuto chvíli inicioval pokračování pŕtky, jen poznamenal, že „*oni hned zase v sobě byli a tu hned neb[ožtík]ránu dostal*“. Z výpovědi kočího naproti tomu plyne, že krev stále ještě více pěníla Zňovskému, který skočil za mladým „*a potom hned nato skřikl Jesus Maria, již je po mně, a mladej pravil Nic to nejni*“. Tím konflikt skončil. Podle lokaje se pak zraněný „*po-depřel na kolo a pravil, již jsi mně spravil, nato mladej odešel*“, kočí zase reprodukoval komentář pochybného vítěze rvačky, který „*sobě z vozu sebral věci a pravil mně když odcházel, Vidíš, já ho vždycky nechával, a když nechtěl jináče mít*“.

Ať tak či onak, vyšetřování naprosté jasno do celé záležitosti nevneslo a celá věc byla zřejmě odložena ad acta. Tím spíše, že hlavní přeživší aktér Jan Václav Rodr z Feldburku uprchl ze sedlčanského děkanství, na které se po vraždě uchýlil, neznámo kam. Ovdovělá Marie Alžběta Zňovská z Löwenfelzu tak ztratila nejen manžela, ale de facto i syna. Navíc se musela potýkat i s potížemi ekonomickými, protože se svými nároky

proti ní vystoupil Petr Eusebius Radecký z Radče, od něhož si oba manželé půjčili v roce 1713 částku 2.000 zlatých na šestiprocentní úrok. Marie Alžběta proto provedla inventarizaci Janovy pozůstalosti, kterou zaslala 20. srpna 1719 již zmiňovanému krajskému hejtmanovi Ignácovi z Engelfusu. Podle ní po manželovi zůstalo všeho všudy pár kusů ošacení, jedny kapesní a jedny nástěnné hodiny, dvě pušky, z nichž ovšem pouze jedna byla použitelná, a jeden pár pistolí. Naproti tomu dluhy včetně nákladů na pohřeb dosáhly celkové částky 2.850 zlatých. Největším věřitelem byl již zmíněný Petr Eusebius Radecký, menší částky měl ale Jan Jiří půjčené i od petrovického žida, radičského probošta a votického a smilkovského hejtmana.¹⁰⁴ A tak nakonec Marii Alžbětě nezbylo, než sáhnout ke krajní variantě a prodat celý dědkovský statek.

Došlo k tomu 3. dubna 1721, kdy vdova Zňovská uzavřela smlouvu s Cecilíí Matyldou Haugvicovou z Biskupic, rozenou Binago. Předmětem prodeje byly „*ves Dětkov a ves Votětičky řečené, v kraji vltavským ležící, se všemi gruntů, sedlskými chalupami, lidmi poddanými osedlými i neosedlými, přítomnými i nepřítomnými, zběhlými a kdekoliv se zdržujícími, tj. se všemi a odkudkoliv propuštěnými, jakž obzvláštní registřík od paní prodávající stvrzený vykazuje, se všemi povinnostmi, platy stálými, robotami, jednou krčmou vejsadní, polmi a rolmi osetými i neosetými, ladem ležícími aneb zarostlými, lukami, jedním mlejnem, rybníky, všelijakými vodotočinami a tům podobný struhami, s dvorem jedním panským v Dětkově, v něm se vynacházejícím hovězím, ovčím a černým dobyttem, co se dle vejš jmenovaného registříku vynachází, pastvami, pastviště, průhony, důhony, občinami, cestami, ve všech mezích a hranicích, a lom kamene vápenatého*“, cena byla dohodnuta na 11.000 rýnských zlatých, z nichž 2.500 splatila kupující hned, dalších 3.200 padlo na umoření dluhů (mezi dlužnými částkami se uvádí i 1.000 zlatých, zapsaných „*Mariji Anně slečně Zňovské z Korkyně*“, sestře zabitého Jana Jiřího), zbytek měl být uhrazen ve standardní lhůtě dle zemského práva, tj. ve třech letech a osmnácti nedělích. Smlouva pak byla dne 25. června zapsána i do zemských desk.¹⁰⁵

S Janem Jiřím zplodila Marie Alžběta z Löwenfelzu celkem šest dětí. Již výše byli zmíněni dva první synové, Jan Antonín, narozený v roce 1697 a sloužící jako chlapec u pražského arcibiskupa, a Jan Josef, narozený v roce 1700. Zatímco o prvním z nich není nic víc známo a lze předpokládat, že se vysokého věku nedožil, osobou Jana Josefa pokračoval rod Zňovských z Korkyně dále – jeho osudy budou ještě stručně zachyceny

¹⁰⁴ NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599.

¹⁰⁵ NA, DZV 496, fol. H 18v – H 21r.

níže. Další čtyři děti již s největší pravděpodobností přišly na svět v Dědkově – výslovně je to alespoň doloženo o dceři Anně Barboře, narozené zřejmě v roce 1707.¹⁰⁶ Ta se 22. listopadu 1724 provdala v pošumavském Čachrově za tamního pána, již postaršího šlechtice Oldřicha Benjamína Ehrenfrieda Fruveina z Podolí.¹⁰⁷ Její choť, kterému kromě Čachrova patřily také Březí, Nemilkov a Tvrdošlav, se narodil 31. prosince 1670 v Plané u Radnic jako páté dítě Karla Fruveina z Podolí († 1695), později pána na Kolinci, Podolí a Ujčíně, a jeho první manželky Kateřiny Ludmily Baullerové z Hohenburgu († po 1678). Poprvé byl ženat s Kateřinou Dorotou Milíčkovskou z Braunberga († 1723).¹⁰⁸ S ohledem na skutečnost, že Oldřich a Anna Barbora byli ve vzájemném vztahu švagrovství druhého stupně dotýkajícího se třetího, musela být k jejich sňatku vydána papežská dispens.

Poté, co Anně Barboře zemřeli postupně 28. ledna 1736 jediná dcera Marie Anna a 15. listopadu 1739 i manžel Oldřich Fruvein,¹⁰⁹ stal se jejím druhým manželem rovněž novopečený vdovec, rytíř Jan Ignác Vilém Koc z Dobřeše na Hlavňovicích. Svatební obřad se konal 19. června 1741 v chrámu Páně ve Velharticích.¹¹⁰ Jan Ignác Vilém byl synem Františka Diviše Koce na Hlavňovicích († 1718) a Anny Alžběty Jakardovské ze Sudic. Narodil se 22. července 1709 v Hlavňovicích, pokřtěn byl 31. července ve Velharticích.¹¹¹ Již od roku 1731 byl ženat se svobodnou paní Konstančíí Barborou von Sauer († 1740), která mu porodila osm dětí. S druhou choťí, se kterou vyženil Nemilkov, se již dalších potomků nedočkal. Anna Barbora Kocová z Korkyně zemřela 25. března 1760 na zámku v Hlavňovicích a byla pohřbena ve Velharticích,¹¹² kde po jejím boku posléze spo-

¹⁰⁶ NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44. Tomuto datu odpovídá i dále citovaný údaj velhartické matriky, podle níž zemřela Anna Barbora v březnu 1760 ve věku 52 let.

¹⁰⁷ SOA Plzeň, Matriky, sign. Čachrov 1 (Oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Čachrov z let 1720–1784), s. 5.

¹⁰⁸ Genealogické vztahy viz blíže NA, Dobřenský, inv. č. 258 (Fruvein z Podolí).

¹⁰⁹ SOA Plzeň, Matriky, sign. Čachrov 1, s. 11 a 20.

¹¹⁰ SOA Plzeň, Matriky, sign. Velhartice 8 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Velhartice z let 1741–1770), s. 326.

¹¹¹ SOA Plzeň, Matriky, sign. Velhartice 6 (Křestní a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Velhartice z let 1702–1740), fol. 52r.

¹¹² SOA Plzeň, Matriky, sign. Velhartice 8, s. 544 (pod jménem Anna Marie).

činul i Jan Ignác, zemřelý v říjnu 1779. Ten se mezitím stačil ještě potřeťi oženit s Alžbětou Horovou z Očelovic († 1808).¹¹³

Další tři děti Jana Jiřího a Marie Alžběty nikterak výraznou stopu v dějinách nezanechaly – třetí syn Karel sloužil prý jako chlapec u knížat z Darmstadtu v italské Mantově, dcera Dorota, narozená v roce 1710, snad na zámku ve Smilkově, který měli její rodiče tehdy propachtovaný, zemřela 4. března 1713 a byla pohřbena v arnoštovickém kostele. O nejmladším synovi Tadeášovi není známo vůbec nic.¹¹⁴

Marie Alžběta Zňovská z Löwenfelzu zemřela 9. srpna 1729 ve svém bytě v Klatovech.¹¹⁵ Veškerý svůj movitý majetek, nacházející se z větší části právě v tomto bytě darovala před svou smrtí dceři Anně Barboře. Zmíněný majetek převzal ale plzeňský krajský úřad jako depozitum, neboť dědické nároky mohly uplatňovat i další Mariiny děti. Anna Barbora se pak několik let opakovaně dožadovala vydání zmíněného, velmi skrovného dědictví. Součástí její vytrvalé snahy byla i dohoda s oběma žijícími bratry, plnorodým Janem Josefem, v té době poručíkem u regimentu hraběte Wallise, a polorodým Tadeášem Josefem Roderem z Feldburku, kteří se v letech 1736–1737 písemně vzdali všech nároků.¹¹⁶ Zbylí sourozenci byli již tu dobou očividně po smrti. Pozůstalostní řízení nebylo nicméně docela skončeno ani v roce 1743, kdy se Anna Barbora, Jan Josef a Tadeáš Josef dožadovali u deskových úředníků odpuštění dědických poplatků s ohledem na nicotnou hodnotu zděděného majetku.¹¹⁷

Míra neštěstí, jež měla rodinu Zňovských z Korkyně postihnout, se ovšem zabitím tří synů Bohuslava Řehoře (respektive čtyř při započítání v mládí zahynulého Bohuslava, možná dokonce pěti, zahynul-li na bojišti násilnou smrtí i Jiří) ještě zcela nevyčerpala. Tragický osud čekal v další generaci také Josefa Václava, jediného syna a dědice v roce 1708 zavražděného

¹¹³ Viz NA, Dobřenský, inv. č. 371 (*Hora z Očelovic*), 473 (*Koc z Dobře*).

¹¹⁴ Údaje o dětech Jana Jiřího Zňovského a Marie Alžběty z Löwenfelzu soustředili NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44, a Dobřenský, inv. č. 1299. Úmrtí dceřry Doroty (ovšem bez uvedení jména) je zaznamenáno v arnoštovické matrice, viz SOA Praha, Sběrka matrik, sign. M 26-2/2 (*Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Arnoštovice z let 1692–1718*), fol. 108v a 136r.

¹¹⁵ NA, Dobřenský, inv. č. 1299, bez udání denního data též Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44.

¹¹⁶ NA, SM, sign. Z 33/10, inv. č. 2599, kart. 1039.

¹¹⁷ NA, DZV 481, fol. N 25r – 25v.

Václava Michala. Jak již bylo uvedeno, byl mladík zprvu pod poručnictvím strýce Jana Jiřího, rodinné vztahy však, patrně i pod vlivem matky Anny Kateřiny, nebyly nejlepší. Zřejmě proto uzavřel Josef Václav již ve svých devatenácti letech manželství, které mu přineslo vytoženou samostatnost. Jeho vyvolenou se stala zhruba o deset let starší Anna Freydenbergerová z Habelsbergu, dcera Ferdinanda Arnošta Freydenbergera (zemřel po 1692) a jeho druhé manželky Anny Vrochyňové z Reptu.¹¹⁸ K obřadu došlo 18. května 1712 na pražském Novém Městě, na zvláštní povolení konzistoře se svatba konala v kapli zdejší radnice.¹¹⁹ Mladý Zňovský se pak ujal skrovného otcovského dědictví a své osamostatnění dal najevo i formálním slibem dědičné věrnosti, požadovaným zemským právem od dospělých příslušníků šlechtických rodů. Složení tohoto slibu povolil Josefovi v roce 1713 sám císař Karel VI. a informoval o tom listem datovaným 22. srpna ve Vídni i české místodržící. Josef měl ale nejprve předložit svůj křestní list, který skutečně místodržícím zaslal 9. září.¹²⁰

Podobně jako jeho otec, ani Josef Václav si své první manželství dlouho neužil. Anna zemřela již 30. listopadu 1713 v Praze na Novém Městě v domě U Pejřů na mor a byla pohřbena u svatého Martina.¹²¹ Morová rána skolila vzápětí i jediné dítě mladého páru, dceru Terezii Františku Annu, narozenou rovněž v tzv. Pejrovském domě a pokřtěnou u svatého Martina 15. července 1713.¹²² Mladičský vdovec ovšem nijak zvlášť dlouho netruchlil a 15. května 1714 se u svatého Štěpána na Novém Městě ože-

¹¹⁸ NA, Wunschwitz, inv. č. 273, kart. 9 (Freidenberger z Habelsbergu). Podle zde shromážděných údajů seděl Ferdinand Arnošt v Předclích a Sezemicích v litoměřickém kraji, zemřel však v Praze a byl pohřben u svatého Vojtěcha. Annin věk lze odvodit z jejího níže citovaného úmrtního zápisu, podle kterého zesnula v roce 1713 ve věku 28 let – narodila se tedy někdy kolem roku 1685.

¹¹⁹ AHMP, Sbíрка církevních a civilních matrik, sign. ŠT O 2 (Oddací matrika ř.k.f.ú. sv. Štěpána z let 1664–1735), fol. 238v.

¹²⁰ NA, SM, sign. J 21/Z 28, inv. č. 1544, kart. 1039.

¹²¹ AHMP, Sbíрка církevních a civilních matrik, sign. MAR Z 2 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. sv. Martina ve zdi z let 1671–1734), s. 94 – příjmení zemřelá zde ve tvaru „Zinkovská“.

¹²² Narození Terezie viz AHMP, Sbíрка církevních a civilních matrik, sign. MAR N 3 O 3 (Křestní matrika ř.k.f.ú. sv. Martina ve zdi z let 1695–1734), fol. 162r. Úmrtní zápis se ve svatomartinských matrikách nenachází. Údaj, že zemřela krátce po matce, zachytil NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44 („Objit in cunis brevi post Matrem“).

nil s Ludmilou Salomenou Běšínovou z Běšin; svatební veselí se konalo v domě rytířů Běšínů v Pasiřské ulici.¹²³ Ludmila Salomena, narozená v poslední čtvrtině 17. století v Hřešihlavech, byla dcerou Jana Tobiáše Běšina z Běšin na Hřešihlavech a Terešově († 1715) a Františky Veroniky Dlouhoveské z Dlouhé Vsi.¹²⁴ Opět se tu projevilo jakési dědičné zatížení Žňovských – Ludmila Salomena byla totiž již v té době rovněž vdovou. Poprvé se provdala 11. února 1706 ve svatoštěpánském kostele za Jana Ferdinanda Renšpergera z Renšpergu.¹²⁵ Její choť, vdovec po Kateřině Anně Štěnovské z Kadova († 1705), s níž se dočkal dvou synů a předčasně zemřelé dcery, zastával stejně jako jeho otec úřad hejtmana rakovnického kraje. V něm byl císařem naposledy potvrzen na počátku roku 1710. S ohledem na skutečnost, že v srpnu téhož roku převzal úřad František Karel Vančura z Řehnic na Slabcích, lze soudit, že Jan Ferdinand zemřel právě v roce 1710. Pohřben byl v kostele ve Skřivanech.¹²⁶ Jeho manželství s Ludmilou Salomenou zůstalo bezdětné.

Jeví se dosti pravděpodobné, že právě sňatek vylepšil finanční situaci Josefa Václava, který toho po otci, jak už bylo řečeno, moc nezdedil. Hned následujícího roku totiž mohl koupit od Marie Kateřiny Hozlauerové z Hozlau, rozené z Lechfeldu, dvůr ve Velké Mořině, patřící mezi tradiční karlštejnská léna. Transakce ale neproběhla zcela hladce a Josef musel prodávající důrazně upomínat o plnění smluvních podmínek.¹²⁷ V roce 1715 oslavil také v Běšínském domě v Pasiřské ulici narození prvorozeného syna, který při křtu v novoměstském kostele svatého Štěpána obdržel 11. dubna jména Jan Kristián Antonín.¹²⁸ Dítě však zemřelo již 23. června téhož roku¹²⁹ a další potomky již Ludmila Salomena svému muži neprodila.

¹²³ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. ŠT O 2, fol. 258r.

¹²⁴ NA, Dobřenský, inv. č. 50 (Běšin z Běšin).

¹²⁵ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. ŠT O 2, fol. 194r.

¹²⁶ Rodopisné údaje o Renšpergarech viz NA, Dobřenský, inv. č. 870 (Renšpergár z Renšperku). Datum úmrtí Jana Ferdinanda sice neuvádí, a to ani přibližně, lze je však výše popsáním způsobem odvodit z materiálů vztahujících se k úřadu krajských hejtmanů, uložených v NA, SM, sign. K 26/1, inv. č. 1605, kart. 1132.

¹²⁷ Viz SM, sign. Z 33/6, inv. č. 4187, kart. 2599.

¹²⁸ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. ŠT N 4, fol. 315r.

¹²⁹ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z 1, fol. 323r. Jako příčina smrti je uveden psotník, což je povšechný termín, za kterým se může skrývat celá řada rozličných dětských chorob.

Mladý Zňovský se posléze uchytil v zemské správě a stal se radou při úřadu nejvyššího pražského purkrabství. Nejednalo se jistě o post špičkový, ale na druhou stranu určitou společenskou prestiž a finanční příjem svému nositeli nepochybně zajišťoval. Nastoupení služební kariéry vedlo Josefa Václava posléze k tomu, že mořinský dvůr prodal a opět se zařadil mezi početnou skupinu nižších šlechticů, majetkově i životním stylem zcela spjatých s prostředím hlavního města. Zde ho také zastihla smrt, když byl 18. června 1724 „zabit od tambora Regementu Skinského v domě vedle seminárium [svatě]ho Benedikta na Starém Městě a odtud odvezený k své p[ani] manželce do domu U Bundů“. Pohřben byl následujícího dne do společné kostelní krypty u svatého Štěpána.¹³⁰ Proč byl od sedmnáctiletého, ze Saska pocházejícího vojenského bubeníka Gotfrida Fischera proboden kordem, není známo.¹³¹ Zcela zjevně se ale jednalo o úkladnou vraždu a trestající spravedlnost se v tomto případě ukázala býti velmi pohotovou. Již 24. června přinesly noviny Pragerischer Zeitung zprávu, že „včerejšího dne ráno okolo sedmé hodiny jeden bubeník od zdejšího osazení na popravní místo vyveden a mečem na hrdle trestán byl, protože minulou neděli odpoledne urozeného a statečného rytíře pana Jozefa Zňovského z Korkyně a Cholovic, nejvyššího burggrabství radu v Království českém předsevzatě kordem probodl a zabil“.¹³²

Jakkoli ji smrt jediného žijícího potomka nepochybně zasáhla, neopomněla se Josefova matka Anna Kateřina Zňovská z Vrábí obrátit listem z 24. července 1724 na české místodržitelství s žádostí, aby jí byla zpřístupněna staroměstským hejtmanem zapečetěná synova pozůstalost, která sestávala pouze z movitostí, přičemž argumentovala tím, že se „při též pozůstalosti nic takového, coby královskými tckami zemským se řídilo, nevynachází, nýbrž pak toliko některé zavedené do procesu spisy, jižto tyto dni termini vychází, dosavad zapečetěni jsou“.¹³³ Ujetím se synovy pozůstalosti však zkrátila práva své snachy Ludmily Salomeny, která svému manželovi v roce 1720 půjčila 1.000 rýnských zlatých, jež jí do té doby nebyly vráceny. Navíc mezi převzatými věcmi byly i dvě obligace Pavla Hynka Derfla, svědčící Ludmile Salomeně a znějící rovněž na 1.000 zlatých. Anna Kateřina také bez skrupulí nechala na své snaše uhrazení nákladů na Josefov pohřeb.

¹³⁰ AHMP, Sběrka církevních a civilních matrik, ŠT Z I, fol. 415v.

¹³¹ Podrobnosti o Josefově smrti uvádí NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44. V rozporu s matričním zápisem však uvádí, že pohřeb se konal až 20. června.

¹³² Citováno podle NA, Wunschwitz, inv. č. 1405, kart. 44.

¹³³ NA, SM, sign. Z 33/9, inv. č. 4187, kart. 2599.

Ludmila Salomena, osudem již celkem ošlehaná, se ale nemínila nechat ošdit, tím spíše, že se 17. září 1725 ve svatoštěpánském kostele do třetice provdala za rytíře Jana Jiřího Bořka-Dohalského z Dohalic.¹³⁴ Zažalovala proto svou ex-tchyni u nejvyššího purkrabského soudu a vysoudila na ní jak zmíněnou částku i s úroky, tak náklady na manželův pohřeb. Anna Kateřina se proti rozsudku odvolala, a když se řízení začalo neúměrně protahovat, obrátily se obě dámy na Václava Vratislava, hraběte Bořka-Dohalského z Dohalic se žádostí o smírné zprostředkování. Nakonec paní Zňovská postoupila své někdejší snaše pohledávku 1.300 zlatých za paní Karolínou Michnovou a Ludmila Salomena se na oplátku vzdala všech dalších nároků, včetně úroků, které ke dni uzavření smíru vyšplhaly už na 585 zlatých. 2. června pak Ludmila Salomena informovala o uzavřené smíru úřad desk zemských.¹³⁵

Ludmila Salomena Bořek-Dohalská z Běšin zemřela 26. května 1752 na Novém Městě v domě U Truhlářů a byla pohřbena ve společné kryptě kostela svatého Vojtěcha.¹³⁶ Její třetí manželství, stejně jako to první, zůstalo bezdětné. Její poslední choť Jan Jiří Bořek-Dohalský z Dohalic, syn Kryštofa Leopolda Bořka-Dohalského z Dohalic na Odlochovicích († 1706) a jeho čtvrté manželky Kateřiny Evy Talackové z Ještětic († 1729), zemřel 16. října 1771 v domě U Haužviců (č.p. 539), rovněž na Novém Městě a byl pohřben u svatého Štěpána. Podle příslušného zápisu zemřel ve věku sedmdesáti let, jako příčina smrti jsou uvedeny kolika a stáří.¹³⁷

Josefem Václavem vymřela v roce 1724 primogenitura Zňovských; dále ale přežívala mladší větev, reprezentovaná výše již zmíněným Josefovým bratrancem Janem Josefem, narozeným v roce 1700. Ten sloužil zprvu v armádě a dosáhl hodnosti korneta, nižšího důstojníka u lehké jízdy, a později hejtmána u regimentu hraběte Wallise. Posléze ale vstoupil i on do šlépějí svých předků a příbuzných a pokusil se zajistit si lepší budoucnost sňatkem. A nebyl by to snad ani Zňovský, aby si nevybral vdovu. V jeho případě šlo o Annu Terezii Apolonii z Hartliebu, ovdovělou

¹³⁴ AHMP, *Sbírka církevních a civilních matrik, sign. ŠT O 2, fol. 373r.*

¹³⁵ ANM, *Genealogická sbírka H, kart. H 30, z Korkyně Znějovský.*

¹³⁶ AHMP, *Sbírka církevních a civilních matrik, sign. VO Z 2, s. 440. Podle zápisu zemřela ve věku devadesáti let, ze souvislosti ovšem vyplývá, že dožitý věk byl ve skutečnosti podstatně nižší.*

¹³⁷ AHMP, *Sbírka církevních a civilních matrik, sign. ŠT Z 3 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. svatého Štěpána z let 1771–1784), s. 40. Základní údaje o Janu Jiřím a jeho rodičích přináší též NA, Dobřenský, inv. č. 194 (Dohalský z Dohalic).*

Pentenriederovou z Adelshausen. Její otec Jan z Hartliebu († 1742) obdržel český rytířský stav v roce 1723, matkou byla Anna Zuzana Lamersová z Liebspringu.¹³⁸ Poprvé se Anna Terezie provdala 14. listopadu 1728 v staroměstském chrámu Panny Marie před Týnem za Jana Kašpara Pentenriedera z Adelshausen,¹³⁹ který patřil stejně jako ona k přistěhovalecké šlechtě – narodil se v bavorském Straubingu a jeho stejnojmenný otec obdržel český inkolát a potvrzení rytířského stavu teprve v roce 1728.¹⁴⁰ Byl pánem drobných západočeských statků Lužany, Skočice a Vlčí, již 9. dubna 1734 zemřel ale na svém sídle v Lužanech, ve věku osmatřiceti let.¹⁴¹ Z tohoto manželství vzešli synové Jan Václav a Antonín Josef a dcera Anna Františka.

Druhý Annin sňatek s Janem Josefem Zňovským se odehrál 30. července 1737 v Čachrově, zapsán byl nicméně, s ohledem na sídlo nevěsty, do matriky přeštické farnosti.¹⁴² Právě díky tomuto manželství se Jan Josef Zňovský dostal k určitému majetku a teprve v tomto okamžiku, ve chvíli, kdy mu táhlo už na čtyřicátý rok, dostalo smysl splnění povinnosti, ukládané českým šlechticům Obnoveným zemským zřízením, respektive Deklaratorii a novelami, tj. složení slibu dědičné věrnosti. Císař Karel VI. mu povolil, aby tento akt mohl provést před českými místodržícími, o čemž je milostivě zprávil listem datovaným 10. února 1738 ve Vídni. K vykonání přísahy došlo vzápětí, neboť již 20. února o něm místodržitelství informovalo úředníky zemských desk.¹⁴³ Shodou okolností hned následující den (21. února) je uveden jako datum ve smlouvě, kterou Jan Josef, tehdy císařský lajtnant, a jeho choť koupili v rámci rozprodeje předluženého panství Bystřice nad Úhlavou, patřícího hraběti Karlovi Jáchymovi Bredovi, zboží Klenová za sumu 31.477 zlatých a 19 krejcarů. Kontrakt byl následně 20. března vložen do zemských desk.¹⁴⁴

¹³⁸ NA, Dobřenský, inv. č. 323 (Hartlieb).

¹³⁹ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. TÝN O 3 (Oddací matrika ř.k.f.ú. Panny Marie před Týnem z let 1716–1770, fol. 75r – 75v).

¹⁴⁰ NA, Dobřenský, inv. č. 767 (Pentenrieder).

¹⁴¹ SOA Plzeň, Matriky, sign. Přeštice 2 (Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Přeštice z let 1722–1756), s. 785.

¹⁴² SOA Plzeň, Matriky, sign. Přeštice 2, s. 571.

¹⁴³ NA, SM, sign. J 21/Z 28, inv. č. 1544, kart. 1039.

¹⁴⁴ NA, DZV 506, fol. K 14r – K 17v.

O tom, že se manželé Zňovští na klenovský zámek neprodleně přestěhovali, svědčí nejlépe skutečnost, že již 13. dubna 1738 se jim zde narodilo prvorozené dítě, syn, který při křtu o dva dny později obdržel jméno Oldřich Josef (po svém strýci a zároveň kmotru Oldřichu Fruveinovi z Podolí). Radost ale velmi záhy vystřídal zármutek, neboť dítě zemřelo již ve věku necelých dvou týdnů a bylo pochováno 27. dubna.¹⁴⁵ Již o rok později, 19. července 1739, přišel na Klenové na svět další syn. Opět obdržel jméno Oldřich, jež se rodičům zjevně zalíbilo – celým jménem byl 22. července pokřtěn jako Jan Oldřich Tadeáš Josef.¹⁴⁶ Následovala dcera Marie Anna Vincencie, narozená 3. března 1742 a téhož dne pokřtěná.¹⁴⁷ Skutečnost, že křest následoval oproti zvyklostem ve šlechtických rodinách neprodleně, signalizuje, že tento třetí porod (pro matku celkem již šestý) proběhl komplikovaně, že dítě bylo slabé a hrozilo akutní nebezpečí jeho úmrtí. Zápis o jeho úmrtí není sice v matrice obsažen, nepochybně ale Marie Anna záhy po narození, patrně ještě téhož dne, skutečně zemřela. Neobjevuje se totiž mezi dětmi, nad nimiž převzal Jan Josef v roce 1743 poručenství, respektive kuratelu.¹⁴⁸ Co více, vzápětí po porodu zemřela v důsledku vyčerpání i sama rodička, Anna Terezie Apolonie Zňovská z Hartliebu. O tři dny později byla pak pohřbena v chrámu svatého Jana Křtitele v Janovicích nad Úhlavou.¹⁴⁹

Marie Anna zanechala dvě závěti. V první z nich, datované 28. ledna 1739 na Klenové, učinila Jana Josefa dědicem polovice svého majetku, druhou polovici odkázala svým dvěma nezletilým synům z prvního manželství. Drobné částky věnovala svému otci a dvěma sourozencům a založila fundaci 1.000 zlatých při kostele v Přešticích, kterou však kodicilem z téhož dne přenesla na čachrovský chrám, kde si přála být pochována.¹⁵⁰ Druhá závěť z 5. ledna 1741 se obsahově příliš neliší, pouze mezi dědice druhé poloviny Annina majetku byl zařazen výše zmíněný syn (Jan) Oldřich Zňovský a požadované místo posledního spočinutí bylo opět přeneseno, tentokrát prostě „*tu, kde osadou patří*“. Zrušena byla také fundace pro

¹⁴⁵ SOA Plzeň, Matriky, sign. Janovice nad Úhlavou 2 (Křestní, oddací a úmrtní ř.k.f.ú. Janovice nad Úhlavou z let 1729–1784), s. 139 a 991.

¹⁴⁶ SOA Plzeň, Matriky, sign. Janovice nad Úhlavou 2, s. 159.

¹⁴⁷ SOA Plzeň, Matriky, sign. Janovice nad Úhlavou 2, s. 177.

¹⁴⁸ NA, DZV 367, fol. G 14v – G 15r.

¹⁴⁹ SOA Plzeň, Matriky, sign. Janovice nad Úhlavou 2, s. 1012.

¹⁵⁰ NA, ÚDZ-L, inv. č. 2930, 2931, kart. 79; DZV 367, fol. F 15r – F 20v.

čachrovský svatostánek.¹⁵¹ Ustanovení tohoto druhého testamentu byla beze zbytku naplněna, pozoruhodné nicméně je, že po Annině smrti byla do desk zemských vložena její závěť první, tedy starší.¹⁵²

Nedosti na tragédii rodinné, Jan Josef Zňovský se vzápětí dostal i do zásadních problémů rázu ekonomického. Není pochyb o tom, že relativně dosti vysoká kupní cena se pohybovala v nejlepší případě na samé hranici možností Zňovských, tím spíše, že klenovské panství se nacházelo v poněkud zuboženém stavu a do jeho zvelebení bylo nutno investovat další nemalé prostředky. Na otázku, z jakých zdrojů potřebné finance pocházely, odpovídá mimo jiné dlužní úpis datovaný 25. dubna 1740 a do zemských desk vložený 13. března 1742 – v něm Jan Josef Zňovský přiznal, že mu Jan z Hartliebu, komorní rada, půjčil za účelem koupě a zvelebení klenovského statku 12.000 zlatých. Z toho polovina měla být úročena 6% a druhá polovina 5%.¹⁵³ Jenže právě smrt Jana z Hartliebu, jenž zemřel stejně jako jeho dcera v roce 1742 (10. června), ukázala naprosto jasně, že bez podpory vlivného a bohatého tchána není klenovský pán schopen dostát všem svým závazkům. Zřejmě okamžitě po tchánově smrti se Jan Josef ocitl pod silným tlakem znepokojených věřitelů a jeho předluženost nakonec vedla k tomu, že klenovské panství upadlo do kridy, jak se v 18. století nazýval konkurz. V březnu 1744 byli zemskými místodržicími jako zplnomocnění komisaři pro správu a prodej statku jmenováni František Václav Hochberg z Hennersdorfu a Ferdinand Jáchym z Rumerskirchen.

Zájem o koupi Klenové projeví hraběnka Josefa z Engelu, rozená hraběnka ze Sinzendorfu, která byla ochotna zaplatit 20.000 zlatých, a také švagr Jan Josef z Hartliebu, který nabídl 24.000 zlatých. Pro finální licitaci v roce 1745 sehnal sice Jan Josef Zňovský dalšího zájemce, ten však nebyl schopen dokázat svou solventnost. O výhodnosti předložených nabídek měli sice sekvestoři statku pochybnosti, a to nejspíš oprávněné, další zájemce se už ale neobjevil. Nakonec se při licitaci podařilo vyhnat cenu zboží na 32.000 zlatých, za které je 12. července 1745 koupil Jan

¹⁵¹ NA, ÚDZ-L, inv. č. 2977, kart. 80.

¹⁵² NA, DZV 367, fol. F 15r – F 20v. *Důvod vložení starší závěti tkví možná v tom, že novější poslední vůle neobsahuje avizované podpisy zůstavitelky a dvou svědků a připojeny nejsou, alespoň dnes, ani jejich pečeti.*

¹⁵³ NA, DZV 439, fol. K 26v – K 28v.

Josef z Hartliebu.¹⁵⁴ Podle Dobřenského měl být sice Jan Josef Zňovský pánem na Klenové ještě v letech 1748–1762,¹⁵⁵ ve skutečnosti se ale již od poloviny čtyřicátých let 18. století připomínají jako zdejší páni Jan Josef z Hartliebu a posléze i jeho syn Jan Vojtěch.

Jan Josef Zňovský se po ztrátě Klenové zřejmě uchýlil na svůj drobný statek Kozlov na Havlíčkobrodsku, jehož držitelem rovněž byl (jako jeho majitel se připomíná již při narození mladších dvou dětí). Odpovídá tomu i znění matričního zápisu o jeho dalším sňatku, který uzavřel 17. července 1747 v Praze v novoměstském kostele svatého Jindřicha s Josefou Dubskou z Třebomyslic – zde je totiž uveden jako „urozený a statečný rytíř p[an] Jan Jozef Ziňovský z Kozlova a Karkyně“.¹⁵⁶ Je ovšem poněkud nejasné, jak (pokud vůbec) se mu podařilo Kozlov udržet během krity. Ta totiž měla samozřejmě postihnout veškerý majetek předluženého šlechtice.

Ve světle všeho, co bylo výše uvedeno, těžko překvapí skutečnost, že Zňovského nová choť, Josefa Eva Lucie, dcera Kryštofa Ludvíka Dubského z Třebomyslic na Biskupicích († 1727) z jeho prvního manželství s Annou Salomenou Příchovskou z Příchovic, pokřtěná 1. července 1693 v Biskupicích,¹⁵⁷ byla již v okamžiku sňatku vdovou, a to dokonce dvojnásobnou. Poprvé se v roce 1711 provdala za bezmála o čtyřicet let staršího, třikrát již ovdovělého svobodného pána Leopolda Arnolda Odkolka z Újezdce († 1715), pána na Valči a Dalešicích, jemuž porodila tři

¹⁵⁴ *Kupní smlouva je v NA, DZV 585, fol. A 13r – A 15r. Dosti podrobné materiály k prodeji klenovského statku viz též NA, SM, sign. Z 33/4, inv. č. 4187, kart. 2599. Dějiny klenovského panství v 18. století by si jistě zasloužily podrobnější pozornost. Úlovec, Jiří: *Hrady, zámky a tvrze Klatovska. Praha 2004, s. 119–120, se v hesle věnovaném Klenové o Zňovských ani Hartliebech vůbec nezmiňuje, uvádí jen hraběte Bredu a pak jako dalšího majitele (od roku 1744, což je údaj zjevně mylný) Roberta Smitha z Balroe. O doplnění se pokusil Starý, Marek: Příspěvek k dějinám a držitelům hradu Klenová v 18. století. *Minulosti Západočeského kraje 41*, 2006, s. 127–140.**

¹⁵⁵ NA, Dobřenský, inv. č. 1299.

¹⁵⁶ AHMP, *Sbírka církevních a civilních matrik, sign. JCH O 7 (Oddací matrika ř.k.f.ú. sv. Jindřicha z let 1742–1770)*, s. 129.

¹⁵⁷ MZA Brno, E 67, inv. č. 10050 (*Křestní, oddací a úmrtní matrika ř.k.f.ú. Biskupice z let 1674–1734*), s. 381.

předčasně zemřelé děti.¹⁵⁸ Jejím druhým chotěm se pak v roce 1726 stal hrabě Václav Příbik Dej m ze Stříteže († 1746).¹⁵⁹ Za pozornost jistě stojí, že Jan Josef Zňovský a Josefa Dubská byli vzdáleně spřízněni – třetí manželkou otce nevěsty a tedy její nevlastní matkou byla ženichova teta Alžběta Zňovská z Korkyně.¹⁶⁰

Jan Josef, který se pravděpodobně zanedlouho zbavil drobného kozlovského statku a přestěhoval se do Prahy, zemřel v létě 1766 na Starém Městě na akutní horečnaté onemocnění kůže a byl 15. července pochován v kryptě kostela Panny Marie na Louži. Tamtéž byla 28. února 1770 pohřbena i jeho druhá choť Josefa, zemřelá 26. února stářím.¹⁶¹ Zajímavé je, že ve své závěti datované 21. srpna 1769 zcela opomněla svého nevlastního syna – hlavním dědicem byl jmenován švagr Tadeáš Josef Rodr z Feldburku, dílčími odkazy byli obmyšleni příbuzní z rodu Dubských z Třebomyslic a další šlechtici, nevelké sumy byly vyhrazeny na pohřeb, zádušní mše a fundaci za rod Dubských u novoměstských kapucínů.¹⁶²

Další osudy rodu Zňovských lze jen obtížně sledovat. Dobřenský ve své genealogické sbírce končí Janem Josefem a uvádí jako jeho syny (bez jakýchkoliv dat) Jana Václava a Antonína¹⁶³ – ti se však ve skutečnosti, jak již bylo uvedeno, narodili jeho choti Anně Terezii z jejího prvního manželství s Janem Kašparem Pentenriederem z Adelshausen. Sedláček ve svém hesle o Zňovských v Ottově slovníku naučném uvádí, že Jan

¹⁵⁸ NA, Dobřenský, inv. č. 722a (Odkolek z Újezdce). Předchozími manželkami Leopolda Arnolda byly Marie Kateřina Kábová z Rybňan († 1669), Isabela Marie Barbora Poigerová z Poigu († 1698) a Anna Dorota z Kratzu, ovdovělá Mortaigne († 1710). Zápis o jeho sňatku s Josefou Evou Dubskou viz MZA Brno, E 67, inv. č. 10058, s. 30 (8. září 1711).

¹⁵⁹ MZA Brno, E 67, inv. č. 10058, s. 49 (23. června 1726).

¹⁶⁰ Neúplný rodokmen Dubských viz NA, Dobřenský, inv. č. 205 (Dubský z Třebomyslic).

¹⁶¹ AHMP, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. PML Z 4 (Úmrtní matrika ř.k.f.ú. Panny Marie na Louži z let 1763–1770), fol. 9r a 24v. S ohledem na dobové zvyklosti lze předpokládat, že Jan Josef zemřel dva dny před pohřbem, tj. 13. července. Pokud jde o Josefu, v některých pramenech je označována jako Marie Josefa, mezi jmény, která v roce 1693 při křtu dostala, však Marie nefiguruje.

¹⁶² NA, ÚDZ-L, inv. č. 3562, kart. 92; DZV 456, fol. B 20r – B 22r.

¹⁶³ NA, Dobřenský, inv. č. 1299.

Bedřich, jehož hypoteticky prohlašuje za syna Jana Josefa, ovdověl, vstoupil do stavu duchovního a žil ještě v roce 1788, kdy byl naživu i jeho syn Oldřich.¹⁶⁴ Konečně podle Vlasáka se Zňovští v Čechách připomínají ještě v roce 1790.¹⁶⁵

Je zjevné, že veškeré tyto výše uvedené údaje se opírají o zápisy v pravidelně vydávaných titulárních kalendářích, jejich informace jsou ovšem mnohdy rozporuplné. V letech 1769 a 1774 se připomínají bratři Jan Bedřich a Oldřich, z nichž první byl jezuitou, respektive světským knězem (Weltpriester).¹⁶⁶ V roce 1786 je Jan Bedřich znovu uveden jako světský kněz a Oldřich jako jeho syn.¹⁶⁷ Kalendář z roku 1788 uvádí Jana Ferdinanda (tedy nikoli Jana Bedřicha!) Zňovského a jeho syna Oldřicha – Janem Ferdinandem je zde zjevně míněn Jan Josef Ferdinand, tou dobou již ovšem dávno mrtvý.¹⁶⁸

Vzhledem k tomu, že o existenci Jana Bedřicha zřejmě nelze pochybovat, je třeba položit si otázku, kam může v genealogii Zňovských patřit. Z výše citovaných kalendářů vyplývá, že by měl patřit mezi děti Jana Josefa. Když ten ale přebíral v roce 1743 poručenství nad dětmi své zemřelé první choti, jmenují se v příslušném deskovém zápisu jen dva Pentenriederové a jeho vlastní syn Oldřich.¹⁶⁹ Druhé manželce Jana Josefa bylo pak v okamžiku sňatku padesát čtyři let, s ní se tedy dalších potomků dočkat

¹⁶⁴ OSN, díl XXVII., Praha 1908, s. 659.

¹⁶⁵ Vlasák, František: *Staročeská šlechta a její potomstvo po třicetileté válce. Památky archeologické a místopisné, díl II.*, 1856, s. 116.

¹⁶⁶ NA, Knihovna I. oddělení, sign. IV C 180, inv. č. 470, *Neuer Prager Thitular- und Logiaments- Calender zu Ehren des H. Wenceslai Fürsten, Martyrers und Patrons des Königreichs Böheim*, Prag 1769, s. 91; inv. č. 475, *Neuer Titulatur- und Wirtschafts- Kalender auf das Jahr 1774*, Prag 1774, s. 91.

¹⁶⁷ NA, Knihovna I. oddělení, sign. IV C 180, inv. č. 430, *Kaiserlich Königlicher Titular und Familienkalender des Königreichs Böhmen*, Prag 1786, s. 194.

¹⁶⁸ NA, Knihovna I. oddělení, sign. IV C 180, inv. č. 474, *Kaiserlich Königlicher Titular und Familienkalender des Königreichs Böhmen bey Johann Ferdinand Edlen von Schönfeld*, Prag 1788, s. 152. *V kalendáři se objevují i další dávno již zemřelé osoby, například bratři Jan Josef a Jan Václav Mathyseové z Hostinné (s. 120), z nichž první zemřel již v roce 1766 a druhý krátce před vydáním kalendáře, v roce 1786. Se stejným problémem se lze ostatně setkat i v ostatních kalendářích, což jen dále problematizuje jimi uváděná data.*

¹⁶⁹ NA, DZV 367, fol. G 14v – G 15r.

nemohl. Proto je třeba tuto filiaci rozhodně zavrhnout; zmíněné tituláře jsou ostatně jako genealogický pramen dosti nespolehlivé. Hypoteticky by Jan Bedřich mohl být synem Karla či Tadeáše Zňovských, bratrů Jana Josefa, o jejichž osudech není téměř nic známo, tyto hypotézy není však o co argumentačně opřít. V každém případě, z dostupných pramenů již nelze získat žádnou povědomost o dalším osudu rodu Zňovských. Buď se vystěhovali z českých zemí, nebo někdy na přelomu 18. a 19. století zcela vymřeli.

Příloha 1:

Majestát císaře Ferdinanda II. pro Michala Bohuslava Zňovského z Korkyně o přijetí do rytířského stavu

Ritterstand für den Michael Bohuslav Zniegowsky mit dem Praedicat von Korkyň und Cholowitz

Prag den 17ten Februarii 1628.

My, Ferdinand Druhý, z Boží milosti volený římský císař, po všecy časy rozmnožitel říše, a uherský, český, dalmatský, chorvatský a slovanský král, arcikníže rakouské, kníže burgundské, markrabě moravské, lucemburské, slezské, štýrské, korytanské a graňské kníže a lužické markrabě, hrabě habspurské, tyrolské, pfordské a gorické etc.

K věčné a neskonalé budoucí památce oznamujem tímto listem všem. Jakož od slunce světla toho nebeského jiná také světla světlost svou a dolejší tyto zemské věci moc a zrůst svúj berou, taky od císařské a královské vyvejšenosti a důstojnosti, kteráž nad jiné všecy největší jest, jiní všelijakého stavu a řádu lidé mnoho milosti a vyvejšenosti pro své dobré a chvalitebné chování tudíž i pro služby věrné přijímají a jich docházejí. V kterýchžto rozdávání a propůjčování ačkoli slavní předkové Naši, císařové římsí a králové čeští, příkladem Boha svrchovaného, jenž dostatek všech věcí k rozdílným lidského pokolení potřebám dodává, je nyní hojně a štědře obohacuje a daří, tolikéž štědrost prokazovati ten chvalitebný obyčej mívali. Avšak na to každého času pilný a bedlivý pozor dávali,

* *Původně Gottlieb, později škrtnuto a opraveno.*

aby takových milostí a vyvejšeností ne všem společně a jednotejně, ale jednomu každému vedle zasloužilosti a zachování jeho udělovali a propůjčovali a tudy i náležitý rozdíl mezi zasloužilými a nezasloužilými činili. Jichžto slavného a chvalitebného pořádku a obyčeje i My, když jsme z milosti Boží k takovému císařskému a královskému důstojenství vyzdvižení, následovat oumysl majíce, o to obzvláštní starost a péči jmiti ráčíme, jak bychom také ty, kteříž jsou se k Nám, slavným předkům Našim, císařům římským a králům českým, i slavnému domu Našemu rakouskému vždycky upřímně, ctně, chvalitebně a věrně zachovávatí hleděli, obzvláštních také milostí, počestností a vyvejšeností milostivě oučastna učiniti ráčili.

Kdež majíce My o tom skrze hodnověrné věrných Našich správy a svědectví dobrou vědomost a jsouce oni ujištění, kterak slovatný Michael Bohuslav Znějovský z Korkyně a z Cholovic, sekretář Náš při zřízení komoře Naší v království českém, věrný milý, z rodu dobrého a poctivého vladyckého po rodičích a předcích svých v království Našem uherském jest pošel a v stavu svém vladyckém neméně jako i předkové jeho (kteří slavným předkům Našim, císařům římským, uherským a českým králům, v čas války i pokoje, nelitující v tom hrdel ani statkův svých, pilné a platné služby prokazovali), následující v tom příkladu a šlépějí jich, se každého času, obzvláštně pak v té ohavné a před málo lety v témž království Našem českém s pomocí svrchovaného Boha potlačené rebelii s nemalou záhubou svou a velikými nebezpečenstvími hrdla svého, jakž na věrného, poslušného a stálého poddaného slušelo a náleželo, se ctně, dobře a chvalitebně obcházel a zachoval a až posavad chová, i také Nám při povinnosti své sekretářské, kterouž jsme na něho hned po šťastném vítězství Našem pro jeho zasloužilost a hodnost vzložiti ráčili, všelijaké příjemné, věrné, pilné a platné služby prokazovati se snažil a skutečně prokazoval i tudy dobré Naše ve všelijakých případnostech k milostivému zalíbení Našemu obmejšlel a vyhledával.

I aby tehdy on Michal Bohuslav Znějovský nyní i budoucně z takové své k Nám, králi a pánu svému, prokázané věrnosti a stálosti též jak při týchž v povinnostech svých od Nás jemu svěřených, tak i při jiných věcech, šlechtného a chvalitebného chování i s dědici a budoucími svými se těšiti a služeb svých věrných od něho, jakž již oznámeno, k milostivému zalíbení Našemu činěných nikdy neumírající památku jmiti mohl, s dobrým rozmyslem, Naším vědomím, s radou věrných Našich milých, z mocnosti Naší císařské jakožto král český, jsouce jemu milostí Naší císařskou a královskou nakloněni a považující takové jeho k Nám prokázané stálosti a věrnosti i těch služeb jeho, a aby i napotom Nám, dědicům Našim, budoucím králům českým, ano i vysoce vznešenému domu Našemu rakouskému, i budoucí jeho, znajíc sobě od Nás tuto níže psanou milost učiněnou býti, tím lépeji a dostatečněji sloužiti hleděl a příčinu jmel,

jej Michala Bohuslava Znějovského z Korkyně a z Cholovic s týmiž dědici a budoucími svými obojího pohlaví řádně a manželsky od něho pošlymi, kteréž nyní má a neb ještě jmíti bude, za osoby stavu rytířského tímto listem a majestátem Naším císařským a královským mocně vyzdvihujeme a vyhlašujeme, též jej s týmiž dědici a budoucími svými do počtu tovaryšstva, obce, řádu, stavu rytířského dědičného království Našeho českého i jiných zemí k němu vtělených tím vším způsobem, jako by po rodičích a předcích svých pravě rozený rytíř byl, připojujeme, uvozujeme a vtělujeme, podle čehož aby s již jmenovanými dědici a budoucími svými mohl a moc měl všech práv, privilegií a svobod zemských tak jako rodilý Čech a osoba stavu rytířského, též i desk zemských užívati, statky pozemské kupovati, je sobě ve dcky zemské bez všelijaké další Naší relací ku pravému právu dědickému klásti dáti, je zase prodávati i jiným ve dcky klásti, v dluhu směnou dckami zemskými i jinak zapisovati; též také všelijaké zápisy dlužní na statky od kohokoliv z obyvatelův přijímati, vedle nich exekucí právní následovati, po přisudcích stanných pravých právo vésti a až na vrch dověsti, jinému práva svého dckami zemskými i jináče postupovati, ano i od jiných postoupení práva přijímati, o tom všem řídit i kšaftovati a sumou bez všelijakého rozdílu ve všem všudy desk zemských, též jiných svobod, privilegií a práv zemských užívati, tak jako jiní rození obyvatelé stavu rytířského téhož království českého.

Též pro stálejší paměť tohoto vyzdvížení a vyhlášení jeho za osobu stavu rytířského jemu jeho erb aneb znamení vladectví po týchž předcích svých zdědily, který se na zámku Našem karlštejnským od starodávna vymalovaný nachází, totiž štít modré nebo blankytné barvy, v němžto lodka žlutá nebo zlatá jako k plavení postavena, nad štítem kolčí helm a okolo něho přikryvadla neboližto fafrnochy z obouch stran modré nebo blankytné a žluté nebo zlaté barev dolův potažené visí, nad tím nade vším točenicí s frlíky po obouch stranách rozletělými z týchž barev, nad kteroužto točenicí opěti (sic!) lodka jako v štítu se spatřuje, z nížto vyniká pávový ocas své přirozené barvy, následujícím způsobem napravovati, polepšovati, rozhojňovati, půjčovati a dávatí ráčíme. Totiž štít na čtyry rovný díly aneb pole na způsob kříže rozdělený, v dolejším levém poli sedm štyrchův a v hořejším pravém tolikéž sedm štyrchův vedle sebe od vrchu dolů rovně stojící, vždy první, třetí, pátý a sedmý štyrch žluté nebo zlaté a druhý, čtvrtý a šestý štyrch modré nebo blankytné barvy, v dolejším pravém modrém nebo blankytném poli lev žlutý nebo zlatý, tváří k pravé straně jako k skoku obrácený, s vyplazitým červeným jazykem a dvojnásobným vyzdvíženým ocasem, držíce v předních nohách šíp aneb střelu železné barvy, pronikající skrze měsíc žluté nebo zlaté barvy, špicemi vzhůru obrácený, a v hořejším levém opěti (sic!) modrém nebo blankytném poli lodka jako k plavení položená, žluté nebo zlaté barvy, z nížto vyniká

pávný ocas své přirozené barvy. Nad štítem otevřený turnířský rytířský helm, ozdobený z obou stran modrými nebo blankytnými a žlutými nebo zlatými povlovně oblétajícími přikryvadly neboližto fafrnochy, nad tím nade vším koruna zlatá královská, z nížto vyniká lev až pod kyčle tím vším spůsobem, jako v dolejším pravém poli štítu se vidí a spatřuje, jakž to všecko vtípem a uměním mistrovství maléřského uprostřed listu tohoto vymalováno a barvami hojněji vysvětleno jest.

Kteréhožto erbu aneb znamení rytířské svrchu psaný Michal Bohuslav Znějovský z Korkyně a z Cholovic s dědici a budoucími jeho řádně a manželsky od něho posílými nyní i na budoucí věčné časy při všech rytířských činech budťo přístných (sic!), nebo kratochvilných užívatí mají a moci budou, totiž v bitvách, honbách, kolbách, na staních, kořouhvích, praporcích, vratech, dveřích, v okních, veřejích, zdech, podlahách, kobercích, čalouních, koltrách, polštářích, poduškách, pečetěch, sekretích a hrobových kameních i na všech jiných náležitých a poctivých místech, tak, jakž toho jiní rytíři v dotčeném království Našem českém i v jiných zemích Našich užívají budťo z práva, nebo z obyšeje.

Chtíce tomu konečně, aby se týž Michal Bohuslav Znějovský i s dědici a budoucími svými od něho jakž dotčeno řádně a manželsky posílými obojího pohlaví jako prve z Korkyně a Cholovic psali a psáti mohli. A protož přikazuju všem obyvatelům a poddaným Našim, kteréhožbykoli řádu, duostojenství, vyvešenosti a neb povahy byli ze všech čtyř stavův již jmenovaného království Našeho českého i jiných zemí k němu vtělených, nynějším i budoucím věrným milým, abyšte téhož Michala Bohuslava Znějovského z Korkyně a Cholovic, jeho dědice i těch dědicův dědice řádně a manželsky od něho pošlé za osoby stavu rytířského jměli, drželi, je tak titulovali a jmenovali, též se k nim jako k jiným osobám téhož stavu rytířského chovali, nyní i na budoucí věčné časy žádných jemu a jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopouštějíce, a to pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší císařské a královské i skutečného trestání Našeho i dědicův Našich a budoucích králův českých a k tomu pokuty, kdo by se koli proti tomu čeho z zomysla neb z všetečnosti dopustiti směl, sto hřiven zlata dobrého litého, jedné polovice do komory Naší královské a druhé dotčenému Michalovi Bohuslavovi Znějovskému z Korkyně a z Cholovic, dědicům a budoucím jeho propadení.

Však nicméně tomu chceme, aby toto Naše obdarování jednomu každému bez újmy a škody na jeho spravedlivosti bylo a na žádného více se nevztahovalo, ani jeho kdo nyní neb napotom užití mohl kromě on Michal Bohuslav Znějovský z Korkyně a z Cholovic a dědicové jeho, jakž vejš oznámeno řádně a manželsky od něho nyní neb napotom zplození.

Tomu na svědomí pečeť Naší císařskou k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili.

Dán na hradě Našem pražském ve čtvrtek sedmnáctého dne měsíce února léta Páně 1628o a království Našich římského 9o, uherského Xo a českého Xlo.

NA, fond Salbuchy, inv. č. 14, kniha 32a, fol. 250v–257v.

Příloha 2

Výzva menším zemským úředníkům, aby majestát pro Michala Bohuslava Zňovského vepsali do zemských desk, jakmile je o to požádá

1628 v [datum neuvedeno]

Ferdinand Druhý z Boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel Říše a uherský, český král.

Urození, stateční a slovní věrní Naši milí. Nečiníme vás tejná, že jsme z mocnosti Naší císařské a královské jakožto dědičný král český k tomu povolití ráčili, aby majestát Náš císařský a královský slovuťnému Michalovi Bohuslavovi Zňovskému z Korkyně a Cholovic, sekretáři Našemu zřízené komory v království Našem dědičném českém, pro jeho zasloužilost a hodnost na stav rytířský daný pro budoucí věčnou paměť do desk zemských království Našeho českého vložen a slovo od slova vepsán byl. Protož ráčíme vám o tom milostivě poroučeti, kdykoliv nadepsaný Michal Bohuslav Zňovský toho při vás náležitě vyhledávati bude, abyste týž majestát Náš spolu s touto relací do desk, tu, kdež náleží, vložití a vepsati dali a v tom se dle řádu a obyčeje desk zachovali. Vědouce, že se na tom jistá a milostivá vůle Naše císařská a královská naplní. Dán v městě Našem Vídni ve čtvrtek den památný svatého Bartoloměje apoštola Páně, jinak dvacátého čtvrtého dne měsíce srpna, léta Páně šestnáctistého dvacátého osmého a království Našich římského devátého, uherského jedenáctého a českého dvanáctého.

Ferdinand.

NA, fond Desky zemské, kniha DZV 621, fol. G 20v.

Příloha 3

Výzva místodržících úředníkům desk zemských, aby provedli zápis o přijetí Michala Bohuslava Zňovského do rytířského stavu

Relati o vložení majestátu na vyzdvižení do stavu rytířského p[anu] Michalovi Bohuslavovi Znějovskému.

P[ánům] ú[rředníkům] p[ražským] m[enším] d[esk] z[emských]

Urození a stateční rytíři a urození vladky (tit.)

Nečiníme vás tajna, že jest vedle řádu a stavu rytířského urozený p[an] Michal Bohuslav Znějovský z Korkyně (titul), J[eho] M[ilosti] c[ísařské] rada, před pány comisaři z jistého J[eho] M[ilosti] c[ísařské] poručení od nás k tomu zřízenými, netoliko své řádné na svět splození dostatečně provedl a prokázal, ale také svého do stavu vladckého vyzdvižení majestát od J[eho] M[ilosti] c[ísařské] z kanceláře J[eho] M[ilosti] c[ísařské] české dvorské sobě daný (nímž jest J[eho] M[ilost] c[ísařská] jej za osobu stavu rytířského tohoto svého dědičného království českého vyzdvihnouti a vyhlásiti ráčil) přednesl a to vše nám od týchž p[ánův] comisařův s podstatou přednešeno jest.

Kteréžto jeho průvody jménem a na místě J[eho] M[ilosti] c[ísařské], k[rá]le a p[ána] n[ás] v[šech] n[ejmilostivějšího], jsme sobě oblíbili a schválili i k tomu, aby pro budoucí paměť tato relací naše i s týmž jemu daným majestátem podle všech artikulův, clausul a znění jeho proti složení od něho ke deskám zemským obyčejného reversu do týchž desk zaznamenána a vložena byla, povolení své dali.

Protož týmž jménem a na místě J[eho] M[ilosti] c[ísařské] vám o tom poroučíme, když by koliv dotčený p[an] Michal Bohuslav Znějovský s touto relací naší ke deskám zemským přišel a po odvedení od sebe předznamenáného reversu toho při vás, aby mu jakž táž relací naše, tak i nadjmenovaný majestát jeho do týchž desk zemských vložten byl, vyhledával, abyste to od něho přijali a tu, kdež náleží, podle řádu a obyčeje desk vložiti a vepsati nařídili. Vědouce etc.

Dán 14. Julii 1631.

NA, fond Stará manipulace, sign. S 209/Z/47, inv. č. 3348, kart. 2317.

Příloha 4

Deskový zápis o přijetí Michala Bohuslava Zňovského do rytířského stavu

[1631] v pondělí po proměnění Krista Pána

Michal Bohuslav Znějovský z Korkyně a z Cholovic na Nesmiřicích a Zborovsku. P[řiznal]. Jakož jest vedle řádu stavu rytířského před commissari z jistého J[e]ho M[ilosti] c[isařské] krále a pána nás všech nejmilostivějšího poručení od jich mi[losti] k tomu zřízenými netoliko na svět řádné splolení, dle poslednější J[e]ho M[ilosti] c[isařské] vyšlé a ve dsky zemské vložené resolucí dostatečně provedl a prokázal, ale i svého do stavu vladyckého vyzdvížení majestát J[e]ho M[ilosti] římského císaře, uherského krále Ferdinanda toho jména Druhého, pána nás všech nejmilostivějšího, nímž J[e]ho M[ilost] c[isařská] jej za osobu rytířskou s dědici a budoucími jeho vyzdvihovati ráčí, přednesl, tak, jakž týž majestát ve dsky zemské do kvaternu trhového druhého zlatého léta 1628 v sobotu po s[vaté] Lucii Otílii pod lit[erou] E 3 a relací Jeho M[ilosti]. římského císaře, uherského a českého krále tejných i jiných rad, komorníkův, královských místodržících a nejvyšších úředníkův a soudcův zemských v království českém o to ke dskám zemským učiněna a v týž dsky zemské do kvaternu relací nebeské barvy druhého, též léta 1628 v sobotu po s[vaté] Lucii Otílii pod lit[erou] G 21 vložena a vepsána plněji svědčí.

Že jest slíbil a tímto zápisem slibuje za sebe i za dědice a budoucí své, že ten všecek pořádek v stavu rytířském, kterýž se v tomto království zachovává, držeti a zachovávat i v té vsí uctivosti a povinnosti s d[ědici] a b[udoucími] s[vými] státi chce, tím vším způsobem, jakž řád stavu rytířského ve dskách zemských v kvaternu památném druhém lazourovém léta 1610 v úterý po svatě Dorotě A 27 a na týž řád od J[e]ho M[ilosti] c[isařské] poslézaji (sic!) vyšlá a v týž dsky zemské do kvaternu trhového druhého zlatého léta 1629 v outerý po neděli Rogationum pod. lit[erou] F 23 vložená a vepsaná resolucí to vše v sobě zdržuje a zavírá, bez přerušení.

NA, fond Desky zemské, kniha DZV 144, fol. F 15r – F 15v.

Příloha 5

Svědectví o ústním testamentu Václava Michala Zňovského

Sub Eodem [6. September 1708]

My níže podepsaní známo činíme tímto vysvědčením v pravdě tu, kdež náleží. Jakož roku tohoto 1708. dne 25. měsíce Augusti z poledne po jedné hodině, byvši urozený a statečný rytíř pan Václav Michael Zňovský z Korkyně a z Cholovic smrtedlně raněn, takže od té smrtedlné rány hned následující noci život svůj dokonal. My pak asi okolo třetí hodiny z polodne k němu přijdouce, a jsouce on zdravého rozumu a paměti dobré, nás se dožádal, poněvadž tak na spěch kšaft na papír postaviti nemůže, abychom jeho poslední vůli tu, kde by toho zapotřebí bylo, vyjevili. Totižto že syna svého nezletilého Jozefa za universálního dědice všeho jmění svého, na čem by to koliv záleželo, ustanovuje. Za poručníka pak jemu že nařizuje svého pana bratra, urozeného a statečného rytíře pana Jana Jiřího Zňovského z Korkyně a z Cholovic, aby se všechny pozůstalosti synu jeho náležející ujal, manželce pak své podle zasloužilosti její co se uzná aby dáno bylo. A to že jest jeho poslední vůle, žádajíce nás, abychom takovou, tu, kde náleží, vysvědčili. Čemuž že tak a nejináč jest, to přijímáme na své dobré svědomí. Na potvrzení toho jsme k tomuto vysvědčení sekryty své přitiskli a se svýma vlastníma rukami podepsali. Actum v královském Novém Městě pražském dne 27. Augusti léta Páně 1708.

Jindřich Václav Kobyłka z Kobylího.

Romey de Pusterla.

Jan Rozmiller.

Vojtěch Toman.

Johann Adam Werner, Hausmeister.

Tento oustní kšaft jest s povolením Jeho Mil[osti] císařské rad a úředníkův pražských menších desk zem[ských] v král[ovství] českém na žádost v něm jmenovaného poručníka do kvaternu trhového páteho zlatého léta 1708. v pátek po památce s[vaté]ho Angela st[r]ážce, tj. 6. Septem[bris] pod lit[ferou] A 16 vložen a slovo od slova vepsán.

Coll. Jan H. B. L. Pellet, při větších královských desk zemských ingrossator.

*NA, fond Úřad desk zemských, Sbíрка deskových listin,
inv. č. 2221, kart. 65.*

Příloha 6

Žádost Anny Kateřiny Vrábské z Korkyně o propuštění z vězení

Milostiví páni, páni.

Vašich vysoce hrab. Excel[enci] a Vašich M[ilost]í v ponižené pokoře netajím, kterak královský prokurátor p[an] Václav Had z Proseče, J[eho] M[ilosti] cí[s]ařské, též královské komory české rada, podle od V[ášich] Excel[enci] a M[ilost]í k němu prošlého dekretu mně níže podepsanou na J[eho] M[ilosti] cí[s]ařské královském slavném soudu zemském větším v král[ovství] českém v létu 1708. dne 28. Aprilis právně (však nevinně) obžaloval a do žaloby toho doložil. (1) Jako bych ten den 28. Aprilis s mým kalánem mladým Maxmiliánem Salavou i jinými více přes Bílou Horu do Hvězdy se projížděti, potom (2) v 8 hodinách v večer domů přijeti, místo dobrého prášku co doctor nařídil, prach samej jed manželí mému Václavovi Zňovskému z Korkyně a Cholovic dáti měla, po kterémžto (3) že s[alve] v[enia] 30 kráté krvi z huby, z nosu, též i dolů až z něho s[alve] v[enia] kus stěva vyšlo, tak že sotva živ zůstal, se dávil, potom (4) dajíce já (prej) neb[ožtíku] manželí mému polívku s nějakým práškem zmíchanou na lžici, on (prej) hned zkríkl, ó bezbožná ženo, co si mně to dala, jakej prášek, (5) že dle vejtahe z kalendáře 5. dne měsíce Maji zaznamenaného přijdouce mladý Salava téhož léta 1708. do kvartýru manžela mého, a zastihnouce téhož mladého Salava v kuchyni, jemu neb[ožtík] kvartýr zapověděl, potom (6) když neb[ožtík] doma nebyl, i jindy skrytě ke mně do kvartýru zapověděného přicházival, kdežto potom (7) často praveného mladého Maximiliána Salavu v podzemním (prej) sklepě jsem měla a do téhož sklepu k němu šla, s ním obědvala, až příčinou mou skrze to neb[ožtík] manžel od téhož Salavy dle předešlého vyhržování v dotčeném podzemním sklepě k zamordování přišel, žádajíce J[eho] M[ilosti] cí[s]ařské král[ovského] slavného soudu zemského většioho Regij Fisci nomine, abych pro takový dvojí neslýchaný oučinek, který se (prej) s ním manželem stal, dle práva k meči a neb co bych dále dle mého (prej) provinění zasloužila ku příkladu jinším spravedlivou vejpovědí odsouzena byla, jak dotčená žaloba to v sobě obširněji zdržuje a zavírá. Ku kteréžto žalobě přiložíce vejtahe z kalendáře jako i examina lit[era] G, H, J, též správu lit[era] R od magistrátu král[ovského] Nového Města pražského, a na to i jurato svědky slyšeti dajíce, nic takového z čeho mně obžaloval, jak těmi examiny, tak i svědky neprokázal, anobrž z vyznání svědkův obojí strany se na oko spatřuje, že žádný z nich o žádném jedu, ani že bych s mladým Salavou proti Božskému přikázání něco nečestného se dočiniti

a nepřikladně zacházeti a tudy smrti neb[ožtíka] manžela mého příčinou býti, conseq[uens] to, co Prá[va] měst[ská] C 44, D 5 et 6, C 47, M 29, N 34 zříz[en]í zem[ské] obn[ovené] F 16 vyměřuje zasloužití měla, nevy-svědčují, takže velké pochybnosti jest, aby královský procurator jaký spis průvodní skládati měl.

A poněvadž od král[ovské] Appellati jednou uznáno jest, když z vyznání svědkův se poznává, že nic pravého nesvědčí, tak že od žaloby osvo-bození státi se musí. Že mezitím arrestant in criminalibus ad cautionem juratoriam propuštěn býti může.

Pročež V[ašich] V[ašich] hrab[ěcích] Excel[encí] a V[ašich] M[ilos]tí poníženě žádám, že se ke mně tak milostivě nakloniti, můj dvouletní arrest k srdci připustiti a mně z něho po vzaté správě od král[ovského] procura-tora ad cautionem juratoriam propustiti a o tom tu kde náleží naříditi sobě milostivě oblíbiti ráčí. Zůstávaje

Vaším vysoce hrab[ěcím] Excel[encím] a V[aším] M[ilos]tem ponížená Anna Kateřina ovdovělá Zňovská rozená Vrabská z Vrábí

NA, fond Stará manipulace, sign. Z 33/5, inv. č. 4187, kart. 2599.

Rodokmen Zňovských z Korkyně

Michal Bohuslav

Nesměřice, Borovsko

† 1654/6

m. Anna Marie Nosová

1. Karel Ludvík

kanovník v Olomouci

† po 1667

2. František

† po 1667

3. Bohuslav Řehoř

Onšovec, Borovsko

† po 1691

I.m. Johana Veronika Vraždová z Kunvaldu

odd. před 1650, † 1662

II.m. Alžběta Judita Milíčovská z Braunberka

odd. cca 1665, † po 1691

3.1. Anna

† po 1686

3.2. Václav Michal

Buřenice, Veselý Žďár

† 25.8.1708 Praha, sep. sv. Štěpán

I.m. Ludmila Františka Turková z Rozenthalu,

ovd.Mathyseová z Hostinné

odd. 27.11.1686 Onšov, † 2.8.1689 Keblov, sep. Onšov

II.m. Anna Magdalena Františka z Hillebrandu,

ovd. Lhotáková ze Lhoty

† 5.9.1691 Praha, sep. sv. Václav

III.m. Anna Kateřina Tluksová Vrábská z Vrábí

* cca 1668, odd. 1692, † 15.5.1738 Praha,

sep. sv. Michal

3.2.1. Ludmila Veronika

kř. 6.10.1687 Křivsoudov

† p. 1689

3.2.2. Václav

† p. 1689

3.2.3. Josef Václav Antonín

Mořina

kř. 27.8.1693 Praha, † 18.6.1724 Praha,

sep. sv. Štěpán

I.m. Anna Freydenbergerová z Habelsbergu

* cca 1685, odd. 18.5.1712 Praha,

† 30.11.1713 Praha, sep. sv. Martin

II.m. Ludmila Salomena Běšínová z Běšin,

ovd. Renšpergárová z Renšpergu

odd. 15.5.1714 Praha

† 26.5.1752 Praha, sep. sv. Vojtěch

3.2.3.1. Terezie Františka Anna

kř. 15.7.1713 Praha, † 1713

3.2.3.2. Jan Kristián Antonín

kř. 11.4.1715 Praha,

† 23.6.1715 Praha,

sep. sv. Štěpán

3.2.4. Bernard

† 14.3.1696 Veselý Žďár, sep. Lučice

3.2.5. Marie Renata

kř. 30.1.1698 Havlíčkův Brod, † jako dítě

3.3. Uršula

† po 1686

3.4. Bohuslav**3.5. Kateřina**

† po 1686

3.6. Jiří**3.7. Barbora**

† 16.1.1750 Klatovy, sep. Klatovy

svobodná

3.8. František

* 1669

† 2.7.1704

svobodný

3.9. Jan Jiří

Dědkov

† 18.4.1719, sep. Sedlčany

m. Marie Alžběta Freyová z Löwenfelzu, ovd. Jeníková

Zasadská z Gamsendorfu

kř. 4.7.1668 Havlíčkův Brod, odd. 1.3.1696

Havlíčkův Brod, † 9.8.1729 Čachrov

3.9.1. Jan Antonín František

kř. 4.1.1697 Dolní Cerekev

3.9.2. Jan Josef Ferdinand

Klenová, Kozlov
 kř. 18.4.1700 Ledeč nad Sázavou
 † 13.5.1766 Praha, sep. Panna Marie na Louži
 I.m. Anna Terezie Apolonie z Hartliebu,
 ovd. Pentenriederová z Adelshausen
 odd. 30.7.1737 Čachrov, † 3.3.1742 Klenová
 sep. Janovice nad Úhlavou
 II. Josefa Eva Lucie Dubská z Třebomyslic,
 ovd. Dejmová ze Střítěže
 kř. 1.7.1693 Biskupice, odd. 17.7.1747 Praha
 † 26.2.1770 Praha,
 sep. Panna Marie na Louži

3.9.2.1. Oldřich Josef

* 13.4.1738 Klenová, † 27.4.1738
 Klenová, sep. Janovice nad Úhlavou

3.9.2.2. Oldřich Jan Tadeáš Josef

* 19.7.1739 Klenová, † po 1788

3.9.2.3. Marie Anna Vincencie

* 3.3.1742 Klenová, † 1742

3.9.3. Karel**3.9.4. Anna Barbora**

* cca 1707, † 25.3.1760 Hlavňovice,
 sep. Velhartice
 I.m. Oldřich Benjamin Ehrenfried Fruvein
 z Podolí
 * 31.12.1670 Planá, odd. 22.11.1724 Čachrov,
 † 15.11.1739 Čachrov, sep. Čachrov
 II.m. Jan Ignác Vilém Koc z Dobrše
 kř. 31.7.1709 Hlavňovice,
 odd. 19.6.1741 Velhartice, † 1779

3.9.5. Dorota

* cca 1710, † 4.3.1713 Dědkov,
 sep. Arnoštovice

3.9.6. Tadeáš**3.10. Marie Anna**

† po 1748

3.11. Alžběta

† po 1727

m. Kryštof Ludvík Dubský z Třebomyslic
 odd. 2.7.1725 Biskupice, † 1727

Zusammenfassung

Das Geschlecht Zňovský z Korkyně (Die tragischen Enden der Angehörigen eines Rittergeschlechtes)

Die Zňovskýs z Korkyně (Zniowsky von Korkyň) gehören zu einem der wenig bekannten Rittergeschlechter, die in der Zeit nach dem Weißen Berg die Reihen des böhmischen Adels vermehrten. Michal Bohuslav (Michael Gottlob) Zňovský kam nach Böhmen aus Ungarn, wo seine Vorfahren im Städtchen Varalien (Váralja) unter der Burg Žňov (Zniow) lebten, von der auch der Geschlechtsname abgeleitet wurde. Im Jahre 1616 wurde Michal Bohuslav (Michel Gottlob) von den Brüdern Jiří (Georg) und Linhart Kúrka Cholovský von Korkyň und Cholowitz zum Wappenonkel aufgenommen. Die Quellen besagen, dass er mit ihnen auch in Verwandschaft stand, aber ihre Form kann man nicht konkretisieren.

In Böhmen wurde Michal Bohuslav (Michel Gottlob) zum Sekretär der Böhmisches Kammer und als ein treuer Katholiker erfuhr er, nachdem der ständische Widerstand bezwungen worden war, eine Gesellschafts- und Vermögenserhöhung. Im Jahre 1621 wurde er zum Bürger der Prager Neustadt aufgenommen und im Jahre 1628 vom Kaiser Ferdinand III. in den Ritterstand erhoben. Aus den Konfiskaten gewann er das Fleischman-Haus mit der Brauerei in der Prager Neustadt und die Tafelherrschaften Nesměřice (Nesměřitz) und Borovsko (Borowsko) im Časlauer Kreis. Am Ende seines Lebens siedelte er nach Mähren um, wo er das Amt des königlichen Prokurators bekleidete und danach er zum Lehensmann und Bedienten des Olmützer Bischofs Leopold Wilhelm von Habsburg und zum Hofrichter dessen Kremsierer Lehensgerichtes wurde.

Michal Bohuslav (Michael Gottlob) war zwar genug einflussreich, einige konfiszierten Grundbesitze zu gewinnen, er war aber nicht genug reich, sie dem Fiskus zu bezahlen. Am Abend seines Lebens fiel deshalb seine Borovsko-Nesměřitzer Herrschaft der Exekution anheim, genauso wie sein Fleischman-Haus. Michals Nakommen besaßen seit dieser Zeit die Grundbesitze nur im geringen Ausmaß. Nur Michals Urenkel Johann Josef heiratete die wohlhabende Witwe Anna Theresia Pentenrieder von Hartlieb und kaufte gemeinsam mit ihr im Jahre 1738 die westböhmisches Herrschaft Klenová (Klenau). Nach dem baldigen Tod seiner Gemahlin war er aber gezwungen aus den ökonomischen Gründen die Herrschaft im Jahre 1745 wieder zu verkaufen. Zum letzten Mal werden zwei Angehörigen des Geschlechtes Zňovský im Titular aus dem Jahre 1788 erwähnt. Darnach verschwinden alle ihre Spuren.

Die Zňovskýs zogen auf sich die Aufmerksamkeit weder mit ihrem Besitz noch gesellschaftlich. Die höchste Gesellschaftsstellung errang gerade schon erwähnter Michal Bohuslav (Michael Gottlob). Seine Nachkommen bekleideten entweder keine öffentlichen Posten oder nur relativ wenig bedeutend. Jan Jiří (Johann Georg) Zňovský wurde zwar 1715 als Vertreter des Ritterstandes zum Kreishauptmann des neu gebildeten Berauner Kreises, aber die Verwaltung des Kreises zu dieser Zeit hatten

in ihren Händen schon die Hauptmänner aus dem Herrenstand und so hatte Zňovskýs Funktion nur ein Hilfscharakter. Auch der Posten eines Gerichtsrathes der Prager Hochburggrafschaft, die um einige Jahre später Josef Václav (Wenzeslaus) Zňovský errang, gehörte in der bürokratisierten Verwaltung der Habsburger Erbländer nicht zu Schlüsselposten. Die Mitglieder des Geschlechtes, die Lebensunterhalt in der kaiserlichen Armee suchten, gewannen nur übliche Offizierschargen - Václav Michal (Wenzeslaus Michael) war der Rittmeister bei kaiserlicher Garde, sein Bruder Franz der Hauptmann bei Kavallerie; zum Hauptmann wurde auch der nächste Besitzer von Klenová (Klenau) Johann Josef.

Bemerkenswert bei Zňovskýs ist die Tatsache, dass die meisten männlichen Mitglieder des Geschlechtes am Anfang des 18. Jahrhunderts durch den gewaltigen Tod starben. Der Hauptmann Franz wurde 1704 in der Schlacht bei Donauworth von seinen eigenen Leuten von hinten erschossen. Sein Bruder Václav Michal (Wenzeslaus Michael) wurde vier Jahre später im Keller eigenes Hauses wahrscheinlich von Liebhaber seiner Frau ermordet. Der dritte Bruder Jan Jiří (Johann Georg) geriet 1719 in den Streit mit seinem Stiefsohn Jan Václav (Johann Wenzeslaus) Roder von Feldburg und in der nachfolgenden Plänkelei wurde er von ihm tödlich verwundet. Von den Mitgliedern der nächsten Generation wurde der Rath des Burggrafsgerichtes Josef Václav (Wenzeslaus) 1724 in Prag im Alter von nur 30 Jahren meuchlerisch ermordet. Diese Serie vom Missgeschick gibt der Historie des Geschlechtes Zňovský düstere romantische Nuance.

Der vorliegende Beitrag (obwohl ist er nicht erschöpfende Schilderung derselbe) mappiert auf Grund der überlieferten Quellen, vor allem im Nationalarchiv aufbewahrt, die Schicksale der einzelnen Mitglieder des Geschlechtes, konkretisiert ihre gegenseitige Verwandtschaftsbeziehungen und bemüht sich zur Erkenntnis des Lebens des niedrigeren Adels im 18. Jahrhundert beizutragen.

The Zňovští of Korkyně: the Tragic End of a Knightly Family

The Zňovsky of Korkyně constituted one of the less-well-known knightly families to enlarge the numbers of the Czech nobility in the period after the Battle of the White Mountain in 1620. Michal Bohuslav Zňovsky came to Bohemia from Hungary, where his ancestors had lived in the small town of Varalín under the castle of Zňov, from which the family surname was also derived. This article, based on historical sources deposited in the National Archives, surveys the fates of several members of this family, traces their family connections, and uses this case study to cast light on the way of life of the Bohemian gentry in the seventeenth and eighteenth centuries.